

*Patriarchátus
Befogadó társadalom
Igazságos adórendszer*

BÍBORPAKTUM

FEMINISTA GAZDASÁGSZEMLÉLET

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES

AZ EURÓPAI NŐI LOBBIRÓL

Az 1990-ben alapított Európai Női Lobb (EWL) az EU legnagyobb, több, mint 2000 civil nőszervezetet tömörítő ernyőszervezete. Tagjai együtt lépnek fel közös céljuk, a feminista Európa felépítése érdekében.

A kiadvány az Európai Unió Jogegyenlőség és Állampolgárság programjának (2014-2020) pénzügyi támogatásával készült. A kiadvány tartalmáért kizárólag az Európai Női Lobb felel, a benne foglaltak nem feltétlenül tükrözik az Európai Bizottság véleményét.

A kiadványt a Friedrich Ebert Stiftung is támogatta

Koordinátor: Joanna Maycock, Mary Collins
Felelős szerkesztő: Barbara Helfferich
Szerkesztői csoport: Lenka Formánková, Marion Boeker, Taniel Yusef, Emma Ritche, Ipek Ilkharacan
Grafikai tervezés: Aurore de Boncourt

Készült az EWL Feminista Közgazdaságtan Munkacsoportjának közreműködésével. Külön köszönet mindazoknak, akik közreműködtek:

A munkacsoport tagjai 2017-2018:

Sophie Hansal, Christiane Ugbor, Magdalena De Meyer, Lenka Formankova, Inge Henningsen, Maria Ludovica Bottarelli Tranquilli, Audronė Kisielienė, Tonny Filedt-Kok Weimar, Ana Sofia Fernandes, Linda Gail Schang, Emma Ritche, Amélie Leclercq, Fulya Pinar Özcan, Katerina Nicolaou, Claudine Serre – Monteil, Paula Koskinen Sandberg, Kata Kevehazi, Ipek Ilkharacan, Ana G. Valenzuela Zapata, Marion Böker, Irina Šile, Taniel Yusef, Luisella Bosisio Fazzi, Sinem Yılmaz, Iliana Balabanova Stoycheva, Ulrike Helwerth, Eilís Ní Chaitínia (Canny), Nuray Özbay Bilir.

Külön köszönet Julia Crumière, Margherita Logrillo, Vittorio Tavagnutti, Cecilia Francisco Carcelen és Jessica Nguyen gyakorlatoknak.

A **Bíborpaktum** elnevezés Ipek Ilkharacantól, az EWL török tagszervezetének munkatársától származik, ő fogalmazta meg elsőként a nemek egyenlőségén és a fenntarthatóságon alapuló gazdaság koncepcióját.

© Európai Női Lobby, 2019, 2. kiadás

TARTALOM

Előszó	05
Vezetői összefoglaló	07
Szójegyzék	08
Céljaink: Feminista értékek és elvek	
A gazdaság feminista víziója	12
A Bíborpaktum megvalósulásának fő szakpolitikai állomásai	13
1. FEJEZET: ÚTON A BÍBOR GAZDASÁG FELÉ: BEFOGADÓ TÁRSADALOM MEGTEREMTÉSE EURÓPÁBAN	14
1.1 A makrogazdaságtan feminista megközelítése	15
1.2 Interszekcionalitás – feminista gazdaság befogadó megközelítése	15
1.3 Költségvetési politikával a nők és az általános jóllét érdekében	16
1.4 Gender budgeting – a nemek szerinti költségvetés-tervezés: az államháztartás és a gazdaságpolitika átalakítása a nők és a férfiak közötti egyenlőség érdekében	17
1.4.1 Gender budgeting és gender mainstreaming	17
1.4.2 A katonai kiadások azonnali figyelmet követelnek	18
1.5 Az emberi méltóság és a nők elleni erőszak költségei	18
1.5.1 A nők és a lányok teste nem lehet áru	19
2. FEJEZET: GONDOSKODÓ GAZDASÁG MINDENKI JÓLLÉTÉÉRT: AZ EMBER ÉS A FÖLD JAVÁT SZOLGÁLÓ, GONDOSKODÓ TÁRSADALOM MEGTEREMTÉSE	20
2.1 A gondoskodás - a feminista gazdasági modell gerince	21
2.2 A gondoskodó gazdaság feminista értelmezése	21
2.2.1 A gondoskodás mint befektetés	21
2.2.2 A gondoskodás mint jog	22
2.2.3 Gondozás és autonómia: az érem két oldala	22
2.2.4 Európai Gondoskodási Megállapodás	23
3. FEJEZET: A FEMINISTA JÖVŐ ÉPÍTÉSE: NŐK, FOGLALKOZTATÁS ÉS A VÁLTOZÓ MUNKAERŐPIAC KIHÍVÁSAI	24
3.1 A bíbor gazdaság és a fizetett és fizetetlen munka változó jellege	25
3.2 A nők helyzete a munkaerőpiacon ma és a jövő kihívásai	25
3.2.1 Az idősgondozás feladata	25
3.2.2 Az interszekcionalitás kihívásai az európai munkaerőpiacon	26
3.2.3 A digitális gazdaság kihívásai – akár online, akár offline: a nők nehézségei változatlanok	26
3.2.4 Méltányos és tisztességes munka az alkalmi munkák gazdaságában	27
4. FEJEZET: AJÁNLÁSOK AZ ÉRINTETTEK SZÁMÁRA: A BÍBOR PAKTUM FELHÍVÁSA A CSELEKVÉSRE	28

ELŐSZÓ

Új vezetők irányítják az európai intézményeket. Első és radikális gazdaságpolitikai változást javasol egészen új, alkalommal áll nő a nem szerinti összetételét tekintve befogadó, feminista alapértékeken alapuló gazdasági minden eddiginél kiegyenlítettebb Bizottság élén, soha nem keretek kialakítása érdekében.

választottak ennyi nőt képviselőnek az Európai Parlamentbe, és fennállása óta először nő az Európai Központi Bank elnöke is. Mindeközben az Európai Női Lobbi (EWL) továbbra is azon dolgozik, hogy az EU politikájának központi kérdésévé tegye a nők jogait. Az európai intézményekben a jövő politikai és gazdasági stratégiáiról folyó viták során mi továbbra is egy feminista Európáért küzdünk, ami magában foglalja a gondoskodásra, a szociális jogokra és az egyenlőségre épülő feminista gazdaság szemlélet elfogadtatását, valamint a nők kiszármányolásának és a nők elleni erőszaknak a megszüntetését. Követelni fogjuk, hogy az Európai Unió makrogazdasági keretrendszerének középpontjában végre helyet kapjanak a nők jogai.

Továbbra is úgy látjuk, hogy a nőket aránytalanul sújtják az Európa-szerte bevezetett pusztító hatású megszorító intézkedések. A migráns, a fiatal, a szegény és a fogyatékos nőket különösen sújtja a munkanélküliség, a bizonytalan foglalkoztatás, a növekvő egyenlőtlenség, valamint a szociális, a jóléti és a nyugdíjrendszer leépülése. A munkahelyekre, egyáltalán a munka jövőjére nehezedő nyomás hatására olyan gazdasági és társadalmi szerkezetváltást figyelhetünk meg, ami a nőket a hagyományos otthoni szerepekbe kényszeríti vissza, tovább fokozva ezzel a kiszármányolást és az erőszaknak való kitettségüket.

A klímaválság kezeléséhez égetően szükségessé vált gazdasági átmenet megköveteli a nők jogai és a környezeti problémák közötti összefüggések megértését is. Az európai kormányok által a Párizsi Megállapodásban és a Fenntartható Fejlesztési Célrendszerben vállalt kötelezettségekből adódóan az EU-nak meghatározó szerepet kell vállalnia az Európai Zöld Megállapodás elfogadásában, ezzel elősegítve a nemek közti egyenlőséget, a mindenkit érintő munkahelyteremtést, valamint a jelen és a jövő nemzedékeinek jólétét.

A **Bíborpaktum közös állásfoglalásunk** az Európa jövőjéről folyó feminista vitában, miközben Európa nemzetei és vezetői hatalmas globális kihívásokra keresik a megoldásokat. A dokumentum a feminizmus kritikai nézőpontjából elemzi a fennálló gazdasági rendszert,

Az EWL **Bíborpaktum**ában testet öltő feminista közgazdasági szemlélet kiindulópontja a nők teljeskörű részvétele az élet minden területén, illetve sokszínűségüket tükröző, egyenlő szerepvállalásuk a döntéshozatal minden szintjén, beleértve a gazdasági döntéshozatalt is. Célja a mindenki jólétét szolgáló, befogadó gazdaság megteremtése, középpontjában egy olyan kiépített, egyetemes társadalmi ellátórendszerrel, amely mindenki számára elérhető és megfizethető, színvonalas szociális és gondozási szolgáltatásokat tud biztosítani. Hangsúlyozzuk, hogy a környezeti kérdések mindig is hozzátartoztak – s ez egyre inkább igaz – az emberi jogok és a társadalmi igazságosság kérdésköréhez, és ily módon a feminizmus ügyéhez, illetve a feminista közgazdasági elemzéshez.

Bíborpaktumunk alapjaiban kérdőjelezi meg a jelenlegi európai makrogazdasági keretrendszert, amely magán viseli a patriarchális modell lényegi jellemzőit:

- A bruttó hazai termék (GDP) az országok gazdasági teljesítményének fő mutatójaként kulcsszerepet játszik a gazdaságpolitika értékelésében és alakításában, illetve a makro- és mikrogazdasági döntések meghozatalában. Mivel a kormányzatok nem szerepeltetik a GDP-számításokban a fizetetlen gondozási munka és az önkéntes munka értékét, ezzel óhatatlanul figyelmen kívül hagyják, hogy ezek a tevékenységek milyen meghatározó mértékben járulnak hozzá a társadalom és a gazdaság jólétéhez. Az erőforrás-igényes termelés okozta környezeti károk számba vételének elmulasztása pedig veszélyes jelzés az állami és magánszektor döntéshozói számára, és ösztönzi a jövőbeni fenntarthatóságra nézve kártékony beruházásokat és fogyasztást.

- Ezek a mulasztások különösen súlyosak annak fényében, hogy a tagállamokban kötelezően alkalmazandó

Nemzeti és Regionális Számlák Európai Rendszerében (ESA 2010, az EU 549/2013/ EU rendelet melléklete)¹ számba veszik az alapvető emberi jogokat sértő, illegális tevékenységeket is, így a prostitúciót, a kábítószer-előállítás, -kereskedelmet és -csempészést

- Az oktatásra, képzésre és kultúrára fordított állami kiadásokat a nemzeti számlákon közfogyasztási kiadásokként kezelik ahelyett, hogy ezeket a ráfordításokat a gazdaság jövőbeli fenntarthatóságát meghatározó befektetéseknek tekintenék, amelyek az egészségromlás, a bűnözés, a munkanélküliség stb. megelőzését szolgálják.

- A gazdaság pénzügyi szemléletének eluralkodása, amikor a pénz a tőkejövdelemkből élő kevesek számára fial további pénzt, alássa a többség foglalkoztatását és jóllétét szolgáló közvetlen termelő tevékenységeket.

- Az államok közti tisztességtelen adóverseny, a munkajövedelem jelentősen magasabb adókulcsú megadóztatása a tőkejövdelemhez képest, illetve a multinacionális nagyvállalatok perverz "adótervezési" stratégiáinak megengedése a gyakorlatban adóelkerüléshez vezet, és a gazdasági és politikai korrupció táptalaja.

Joanna Maycock -- az EWL főtitkára

- Az európai vagy európai joghatóság alatt álló országokban fenntartott adóparadicsomok növelik a magasjövdeleműk és a vállalatok adóelkerülési lehetőségeit, hozzájárulnak az állami költségvetések és a társadalombiztosítási rendszerek bevételeinek csökkenéséhez, ezzel gyengítve a jóléti államot és alássa a társadalmi kohéziót, a humanista vívmányokat és az Európai Szociális Modellt.

A **Bíborpaktum** az EWL korábbi – megszorításokkal, a gondoskodó gazdasággal, a szegénységgel és a szociális jogokkal kapcsolatos – tevékenységeire épít. Jelentésünket az Európai Női Lobbi Feminista Közgazdasági Munkacsoportja tagjainak közreműködésével készítettük, ugyanakkor tartalmát Európa-szerte számos kiváló, a feminista mozgalomhoz tartozó nő gazdagította meglátásaival. A munkacsoport továbbra is azon dolgozik, hogy fejlessze, elmélyítse és bővítsse a dokumentumban leírt fogalmakat, elképzeléseket és ajánlásokat. A Bíborpaktumban bemutatott, feminista gazdaságot célzó vízióknak megismertetése és közgondolkodásba való beágyazása érdekében végzett munkánk során a jövőben is együttműködünk majd szövetségeseinkkel annak érdekében, hogy az EU jövőbeni gazdasági és munkahelyteremtési stratégiáiban érvényesüljön a feminista látásmód.

Ana Sofia Fernandes – az EWL alelnöke

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A gazdasági folyamatok alapvetően befolyásolják a társadalmi életet, a nemek közötti viszonyokat és a nők és férfiak egyenlőségét.

A dokumentum kritikus feminista szemszögből elemzi a jelenlegi gazdasági rendszert a gazdaságpolitika radikális újragondolása – egy új, befogadó, a feminista alapértékeken nyugvó gazdasági keretrendszer megvalósítása érdekében.

Az EWL **Bíborpaktum**ában testet öltő feminista közgazdasági szemlélet kiindulópontja a nők teljes körű részvétele az élet minden területén, valamint a nők sokszínűségét tükröző, egyenlő képviselőjük a döntéshozatal minden szintjén, beleértve a gazdasági döntéshozatalt is. Ez a demokratikus, egyetemes, elidegeníthetetlen és oszthatatlan emberi jogok alapja. Célja a mindenki jóllétét szolgáló befogadó gazdaság megteremtése, középpontjában egy univerzális, mindenki számára elérhető és megfizethető, színvonalas szociális és gondozási szolgáltatásokat nyújtó rendszerrel. Hangsúlyozzuk, hogy a környezeti kérdések mindig is – s egyre inkább – hozzátartoztak az emberi jogok és a társadalmi igazságosság kérdésköréhez, és ily módon feminizmus ügyéhez, illetve a feminista közgazdasági elemzéshez.

A dokumentum három részre tagolódik, amelyek a gondoskodó gazdaság feminista modellje, az ún. „bíbor gazdaság” koncepciójának három pillérét tárgyalják.

1. FEJEZET - Úton a bíbor gazdaság felé: befogadó társadalom létrehozása Európában

A fejezet a jelen Európájának makrogazdaság-politikai témáit érinti, a monetáris, a költségvetési és az adópolitikát. Megmutatja az úgynevezett „nemsemleges” megközelítések nőkre és a természetes környezetre, benne a többi élőlényre gyakorolt pusztító hatását. Felfedi a természet kiszákmányolása és rombolása, illetve a nők alárendeltsége és elnyomása közötti összefüggéseket. Az éghajlatváltozás interszekcionális metszetben a feminizmus ügye, hiszen a nemek közötti, etnikai, faji és globális társadalmi egyenlőtlenségek összefüggenek.²

A bíbor gazdaság koncepciójának megfogalmazása segít elmélyíteni a makroökonomia befogadó megközelítését. Egyfelől integrálja a nemi szempontokat a költségvetési, a gazdasági és a foglalkoztatási politikába, másfelől – a jólét növelése, illetve a természeti környezet védelme érdekében – a gondoskodást helyezi a makro-gazdaságpolitikai döntéshozatal középpontjába.

2. FEJEZET - Gondoskodó gazdaság a közjóért: az emberekről és a bolygóról gondoskodó társadalom kialakítása

A bíbor gazdaságban a gondoskodás a társadalom gerince, ami a társadalom működőképességét biztosítja. Ezt a gazdasághoz való „láthatatlan, fizetetlen hozzájárulást” eddig alulértékelték, nem vették számba. Ide tartozik a gyermekek, az idősek, a betegek és a fogyatékosokkal élő személyek gondozása, valamint a háztartási munkák elvégzése, például a takarítás és az étkeztetés. A bíbor gazdaság alapvetése szerint a gondoskodást be kell építeni az emberjogi keretrendszerbe, elismerve a gondozók és gondozottak jogait, képességét az önálló cselekvésre és döntések meghozatalára. Hangsúlyozza, hogy az államnak ki kell építenie és fenn kell tartania a legmagasabb minőségi követelményeket teljesítő gondozási infrastruktúrákat és szolgáltatásokat, emellett támogatnia kell a civil társadalom önszerveződő gondozási struktúráit. A feminista gondoskodó gazdaság szorgalmazza az új Európai Gondoskodási Megállapodás létrejöttét.

3. FEJEZET - A feminista jövő építése: nők, foglalkoztatás és a változó munkaerőpiac kihívásai

A világ ma jelentős kihívásokkal néz szembe a foglalkoztatás, különösen a nők foglalkoztatása terén. Ezzel egyidejűleg az országok között és azokon belül is nőttek a jövedelmi egyenlőtlenségek. Ez a fejezet megvilágítja, hogy nemi szempontból milyen kihívások előtt áll a jövő munkaerő-piac (idősödés, atipikus és alkalmi munkavállalási formák, migráció és interszekcionalitás stb.). E kihívásokra tekintettel a nőknek méltányos munkát, biztonságot, személyes fejlődést és kielégítő szintű szociális védelmi rendszert kell biztosítani.

A dokumentum bíbor gazdaságra vonatkozó elemzése és javaslata koherens és időszzerű ajánlásokat tesz az európai és állami politikai döntéshozók számára. A Bíborpaktum felhívás az európai gazdasági keretek e feminista közgazdaságtani megközelítés szerinti átalakítására.

SZÓJEGYZÉK

Hagyományos gazdasági modellek

A feminista közgazdaság által használt meghatározások

A **KÖZGAZDASÁGTAN** társadalomtudomány. Politikai ideológiák mentén fejlődik (liberalizmus, neoliberalizmus stb.), és azokba ágyazódik.

A jelenlegi gazdasági modell az önérdeket és a profitszerzést helyezi előtérbe; továbbra is ez az értékrend képezi a domináns gazdasági rendszer alapját a kapitalizmustól az neoliberalizmusig. Ez a modell nem biztosítja a fenntartható fejlődést, és szisztematikusan kizárja az ún. „nem-termelő” munkát, vagyis a nők láthatatlan hozzájárulását a gazdasághoz.

MAKROGAZDASÁGTAN

A közgazdaságtannak az az ága, amely a gazdaság egészét meghatározó, azt leíró vagy befolyásoló általános tényezőkkel foglalkozik, mint pl. a kamatlábak vagy a nemzeti termelékenység.

Forrás: Oxfordi szótár

A BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP)

Az országban egy év alatt előállított termékek és szolgáltatások összértéke.

BRUTTÓ NEMZETI TERMÉK (GNP)

Az ország által egy év alatt előállított termékek és szolgáltatások teljes értéke, vagyis a GDP kiegészül a külföldi befektetésekből származó nettó jövedelemmel.

„A GDP egy adott országban egy adott időszak alatt előállított, és a végfelhasználó által megvásárolt végtermékek és szolgáltatások pénzértékét méri.” (IMF, 2016)

A GDP meghatározhatja egy ország gazdaságának „állapotát”, illetve „gazdagságát”, de nem tükrözi a hagyományos munkaerőn kívül állók láthatatlan hozzájárulásait, tehát sem a fizetetlen munkát, sem a környezeti hatásokat.

A **FEMINISTA KÖZGAZDASÁGTAN** széles értelemben a gazdaságtudomány fejlődő ága, amely a közgazdasági elemzésben feminista nézőpontot, ún. gender-szemüveget alkalmaz.

A feminista közgazdaságtant gyakran sorolják a jóléti közgazdaságtanhoz vagy a munka-gazdaságtanhoz, mivel hangsúlyt fektet a gyermekjólétre és a munka önmagában való értékére, szemben a klasszikus közgazdaságtannal, amelynek fókuszában a piacra történő termelés áll.

A feminista közgazdaságtan nem csupán a nőket érintő közgazdasági kérdések vizsgálatára törekszik, hanem minél több embercsoport esetében figyelembe kívánja venni az életkori, a nemi, a fogyatékossgal összefüggő, a faji, az osztálybeli és egyéb tényezőket.

Forrás: <http://www.academicroom.com/topics/what-is-feminista-közgazdaságtan>

Ld. még: Atria feminista közgazdaságtan Atria glosszárúma

A BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP) FEMINISTA SZEMMEL

A feminista közgazdászok azzal érvelnek, hogy a gazdasági siker nem mérhető az áruk és szolgáltatások piaci árával, mivel az ár gazdasági teljesítmény és társadalmi fejlődés szempontjából tekintve sem a társadalom ráfordítását, sem pedig a hasznát nem tükrözi teljeskörűen. Mélni kell az emberi és környezeti jólétre is, a gazdasági teljesítmény értékeléséhez a vagyon vagy a jövedelem elosztásának értékelése önmagában nem elegendő.

A feminista közgazdászok és filozófusok (Amartya Sen, Martha Nussbaum, Ingrid Robeyns és mások) kidolgozták a GDP alternatíváit, pl. a **Képesség-szemléletet** és az **Emberi Fejlődési Indexet** (az utóbbit alkotó három mutató a születéskor várható élettartam/egészség; a tudás/ végzettség és az életszínvonal/jövedelem).

Marilyn Waring *If Women Counted: A New Feminist Economics (Ha a nők számítanak, avagy egy új feminista közgazdaságtan, 1988)* című könyvében a feministák közül elsőként emelte ki, hogy „a haladás helyébe lépő” GDP figyelmen kívül hagyja a nők és a természet hozzájárulásának értékét, és így „a világ számára katasztrófális” gazdasági döntésekhez vezet.

Hagyományos gazdasági modellek

A feminista közgazdaság által használt meghatározások

TÁRSADALMI REPRODUKCIÓ

Ezt a koncepciót eredetileg Karl Marx javasolta Tőke (1867) című művében szélesebb értelemben vett fogalma, az újratermelés egyik változataként. „Azokra a struktúrákra és tevékenységekre utal, amelyek a társadalmi egyenlőtlenségeket nemzedékről nemzedékre átörökítik.” (Christopher B. Doob, 2003). Pierre Bourdieu (francia szociológus) szerint négyféle tőke létezik, amely a társadalmi egyenlőtlenségeket újratermeli: a pénzügyi, a kulturális, az emberi és a kapcsolati tőke.

A JELEN PATRIARCHIÁTUSA ÉS MEGNYILVÁNULÁSA

A patriarchátus jellemzői:

- elválasztja a köz- és a magánszférát;
- a nők rendszerszintű kizsákmányolására épül;
- a magánszférára „háztartási egységként” tekint, ami a jövedelmi, az elosztásra és a szociális jogok érvényesülésére (élettárs, eltartottak stb.) vonatkozó statisztikák kiindulópontja, mintha a háztartáson belül magától értetődő lenne a nemek egyenlősége;
- alapja a magántulajdonra épülő, profit-vezérelt kapitalista rendszer;
- az individualista *homo oeconomicus*ra – szó szerint „gazdasági emberre” – és az egyéni fogyasztásra összpontosít;
- munkahelyeket csak piaci igények kielégítésére terem;
- csak azzal számol, ami látható – árukkal, szolgáltatásokkal, pénzügyi termékekkel...;
- a költségvetéseket és a beruházásokat „semlegesnek” tekinti;
- az állam szerepe korlátozott;
- felfogásában a férfi a kenyérkereső, és ez a modell határozza meg a munkavállaláshoz kapcsolt szociális jogokat (nyugdíjakat, adókat stb.);
- kizsákmányolja a természetes környezetet és az állatokat.

„A hatalmat a férfiak számára fenntartó, a nőket abból lényegében kizáró társadalmi vagy kormányzati rendszer.” Oxford szótár

A TÁRSADALMI REPRODUKCIÓ FEMINISTA SZEMÜVEGEN KERESZTÜL

A fizetetlen társadalmi reprodukciós tevékenységek alapvető feltételei a fizetett munkavégzésnek, a többletérték felhalmozásának, a kapitalizmus, mint rendszer működésének. Egyik sem létezhet házimunka, gyermeknevelés, iskoláztatás, érzelmi gondoskodás és számos egyéb, a jövő munkavállalói generációinak felnevelése és a jelen generációinak ellátására, illetve a társadalmi kötelek és a kölcsönös megértés fenntartására irányuló tevékenységek nélkül. A társadalmi reprodukció teszi lehetővé a kapitalista társadalom gazdasági tevékenységeit.

Forrás: Nancy Fraser (2016)

A FEMINISTÁK MEGKÉRDŐJELEZIK

EZT A RENDSZERT, KIJELENTVE, HOGY

- a magánszféra és benne a nők elleni erőszak minden formája is politikai ügy;
- a nők saját joguknál fogva önálló individuumok;
- a feminizmus értékeli a láthatatlan és a fizetetlen munkát;
- a „pénzkereset és a gondoskodás egyenlőségének modellje” alapvető jelentőségű a nemek közti egyenlőség szempontjából;
- az emberek a fizetés, a munkafeltételek, a biztonságos munkakörülmények, a jólét, a jogok és fenntarthatóság szempontjából is méltányos, minőségi munkát szeretnének végezni (ezzel szemben áll az alkalmi, bizonytalan munkavégzés);
- a nők kollektív jövőképe és a szolidaritás kollektív mechanizmusai megteremtik a méltányosabb gazdaság keretrendszer lehetőségét;
- az erőforrások (újra)elosztása, nevezetesen az ún. nemek szerinti költségvetés-tervezés a közpénzek felhasználása során jelentős kihívás, ugyanakkor elkerülhetetlen, mivel sem a bevételek és jövedelmek, sem a kiadások és beruházások nem semlegesek a nemek szempontjából;
- az államok közvetítő szerepe kulcsfontosságú a forrás- és vagyonelosztásban, valamint a kollektív szükségletek és a beruházási igények kielégítését, továbbá a demokratikus rendszerek fenntartását szolgáló bevételek összegyűjtésében.

AZ EURÓPAI MAKRO-GAZDASÁGI KERETRENDSZER: EGY MAJDNEM TÖKÉLETES PATRIARCHÁLIS MODELL JELLEMZŐI:

- "Nemre semleges" módon nyilvánul meg;
- Dicsőíti a magántulajdont;
- A növekedés és a fogyasztás táplálja;
- Kizsákmányoló rendszerek révén maximalizálja a profitot;
- Figyelme rövidtávra irányul;
- Vállalja a válságok kockázatát. A válságokra megszorításokkal, nem pedig társadalmi beruházásokkal reagál;
- A vagyont a GDP/GNP-vel méri, figyelmen kívül hagyva a fizetetlen munkát;
- A monetáris és a költségvetési politika alakításánál a pénzügyi piacokat is magában foglaló növekedési modellt tartja szem előtt;
- A legtöbb környezeti tényezőt (a környezetszennyezést, a biodiverzitást, az erdők megőrzését) „externáliának” tekinti, mivel nincsenek olyan piacok, ahol ezek árát meghatároznák;
- Elszegényedéshez/a szegénység elnöiesedéséhez vezet; egyenlőtlenségeket okoz a nők és a férfiak között/a társadalom különböző tagjai között;
- A közsféra, a minőségi, megfizethető és hozzáférhető közszolgáltatások szűkítésére törekszik;
- Mesterséges igényeket támaszt a „kereslet-kínálat” modell alkalmazásával;
- Megágyaz az emberi kizsákmányolás sokszínű formái számára: a profit-vezérelt társadalomban minden eladó;
- Elkülöníti a magánszférát (idesorolva a nők elleni erőszakot is);
- Gazdasági teljesítménymutatókat hoz létre, és aláveti magát a nemzetközi pénzügyi intézmények diktátumának.

AZ EWL BÍBORPAKTUMA: FELHÍVÁS A GAZDASÁG ÚJRAÉRTELMEZÉSÉRE EURÓPÁBAN A MAKROGAZDASÁG FEMINISTA MEGKÖZELÍTÉSE ALAPJÁN

- Teljes mértékben figyelembe veszi a nők tényleges hozzájárulását a gazdasághoz;
- Minden szinten a nők és a férfiak, a lányok és a fiúk jólétére törekszik;
- Emberközpontú a bolygó és a közjólét érdekében;
- Gondozás-központú;
- A közszolgáltatba való befektetéseket tekinti elsődlegesnek;
- Elkötelezett a szolidaritás, az egyenlőség, azon belül az esélyegyenlőség, a diszkrimináció-mentesség, a sokféleség tiszteletben tartása mellett, külön figyelmet fordít az interszekcionalitásra (vagyis az elnyomás egymást erősítő rendszereire);
- Olyan alternatív gazdasági mérési és monitoring módszereket és mechanizmusokat alkalmaz, amelyek messze túlmutatnak a GDP-n, és ezáltal lehetővé teszik a valós gazdasági értéken alapuló mérést;
- Értékeli a fizetetlen munkát, az elszámoltathatóságot és az átláthatóságot;
- A közgazdaságtant és a jólétet összekötő holisztikus megközelítést kínálja, és minden ember tevékenységére a gazdasághoz való hozzájárulásként tekint;
- Javasolja a közgazdaságtan „ellátás” alapú újradefiniálását: a közgazdaságtannak arról kell szólnia, hogyan szerveződik vagy szerveződjön a társadalom annak érdekében, hogy minden tagjának szükségletei és igényei kielégíthetők legyenek, és így megvalósulhasson a társadalmi reprodukció.
- Értelmezése szerint az együtműködésen alapuló fellépés meghatározó a gazdaságok működésében.

NÖVEKEDÉS

Meghatározott idő alatt előállított áruk és szolgáltatások egy főre vetített mennyiségének növekedése a lakosság tekintetében. A növekedési modell feltételezi az erőforrások korlátlanágát, valamint a probléma technológia eszközével történő megoldását, amennyiben azok mégis végesnek bizonyulnának.

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

A feminista közgazdaságtan a fenntartható fejlődési modell mellett teszi le a voksát, amely szerint a gazdasági fejlődés a természeti erőforrások és a gondoskodás erőforrásainak kimerítése nélkül zajlik. Ehhez a fenntartható gazdaság motorját jelentő társadalmi infrastruktúrára, és zöld gazdaságra irányuló közberuházásokra van szükség. A fenntarthatósági növekedési modell rövid-, közép- és hosszútávon is a teljes életciklust átölelve támogatja az emberek életminőségét, a jólétet, a tanulást és az egészséget. A szociális és a zöld gazdaságban való munkahelyteremtés egyben magasabb bevételt eredményezne az állam számára az adók és a társadalombiztosítási rendszerekhez történő hozzájárulás szempontjából.

CÉLJAINK

A gazdasági folyamatok alapvetően befolyásolják a társadalmi életet, a nemek közötti kapcsolatokat és a nők és férfiak közötti egyenlőséget. Égető szükség van a makrogazdaság-politika feminista szempontú értékelésére.

A feminista gazdasági modell, az ún. bíbor gazdaság³ három pilléren alapszik:

1. Az új makrogazdaság-politikai kereten, mely három alapvető dimenziót ölel fel: a gazdasági, a társadalmi és a környezeti igazságosságot. Az új makrogazdasági keret az általánosan elfogadott emberi jogokba, valamint a civil és politikai, gazdasági, szociális és kulturális jogokba ágyazódik, tiszteletben tartja a sokféleséget, figyel a hátrányos megkülönböztetés egymásra rakódó (interszekcionális) formáira és fellép velük szemben, miközben biztosítja az igazságosságot az éghajlati kérdésekben.

2. Az univerzális szociális gondozási infrastruktúrán, amely életünk különböző szakaszaiban lehetővé teszi mások gondozását és a gondozáshoz való hozzáférést. A feminista gazdasági modellben a gondoskodás jelenti a társadalom gerincét; ez biztosítja a társadalom működőképességét. Valójában a gondoskodás az a bizonyos "láthatatlan kéz a gazdaságban", amelyet a jelenlegi gazdasági modell nem csupán alulértékel, de teljességgel figyelmen kívül hagy a számításokban.

“A feminista közgazdaságtan holisztikus megközelítést alkalmaz: számba vesz minden olyan tevékenységet, mely jelenleg kívül esik ugyan a bevett értelmezés szerinti gazdaság területén, mely nélkül azonban a gazdaság működésképtelenné válna. Röviden összefoglalva minden olyan tényezőt számba vesz, amelyre az embernek a túléléshez és a kibontakozáshoz szüksége van. Különleges figyelmet fordít a gondoskodásra és a fizetetlen háztartási munkára, amelyekre olykor „társadalmi ellátó” tevékenységekként szoktak hivatkozni. Ezek középpontba állításával igyekszik megkérdőjelezni a kizárólag gyártásként értelmezett „munkáról” és „termelésről” alkotott fogalmainkat, és a társadalmunkban végzett különféle tevékenységek értékelésének újragondolására ösztönöz.” Női Költségvetési Csoport, Egyesült Királyság

**“A DEMOKRÁCIÁHOZ FEMINISTA GAZDASÁG KELL!”
MOST VAN ITT A VÁLTOZÁS IDEJE!**

Feminista alapértékek

Nők és férfiak egyenlősége
Interszekcionalitás
Diverzitás / Béke / Tisztelet
Szolidaritás / Méltóság
Igazságosság

3. A befogadó munkaerőpiac megteremtésén, ahol központi szerephez jut az egyenlőség, a szociális biztonság és a gondoskodás.

A feminista gazdaság elősegíti a munkaidő általános csökkentését, így a gondozási és a munkahelyi feladatok ellátásának nők és férfiak számára egyaránt kedvezőbb egyensúlyát. Átfogó, az egészségügytől a tömegközlekedésig terjedő állami infrastruktúrára és közszolgáltatásokra támaszkodik, amely segíti a társadalmi reprodukciót.

A feminista gazdaság mindenki számára békére és jólétre, valamint bolygónk egészséges állapotának helyreállítására és megőrzésére törekszik. Mivel a társadalmak és a gazdaságok – különös tekintettel a munka világának változásaira – folyamatos átalakulásban vannak, a feminista közgazdaságtan művelői is rendszeresen felülvizsgálják és megvitatják elgondolásait, amihez a jólét GDP-n túlmutató indikátorait tekintik iránymutatónak.

A GAZDASÁG FEMINISTA VÍZIÓJA

“A közgazdaságtan nagy hiányossága, hogy a gazdaságot elkülöníti a társadalomtól, miközben része annak, és elkülöníti a környezettől, amelybe beágyazódik.” Prof. Kate Raworth, Oxford Egyetem

A makrogazdaság-politikát, beleértve a költségvetési és monetáris politikát, túl gyakran tekintik nemi szempontból semlegesnek. A gazdaságpolitikai döntések azonban másképp érintik a nőket és a férfiakat, hiszen a gazdaságban eltérő – mind piaci (fizetett), mind piacon kívüli (fizetetlen) – szerepeket töltenek be. Ahogy a UN Women⁴ szervezet közpolitikai dokumentumában írja, „a szociális kiadásokat csökkentő költségvetési megszorítások növelhetik a nők fizetetlen háztartási munkája iránti igényeket, a kereskedelem liberalizálása pedig negatívan befolyásolhatja a nők foglalkoztatását azokban az import túlsúlyának kitett ágazatokban – a mezőgazdaságban vagy az élelmiszer-termelésben –, ahol felülréprezentáltak.” A siker általános mércéje, és korunk patriarchális közgazdaságtanának egyedül mérőszáma a bruttó hazai termék (GDP) teljesítménymutatója.

A feminista közgazdaságtan ugyanakkor arra ösztönöz, hogy lépünk túl végre a GDP-re alapozott, a kormányzatok növekedést hajszoló célkitűzéséhez igazodó gondolkodáson, és keressük meg a jólét új mutatószámait.⁵ A feminista közgazdaságok inspiráló elemzései és kampányai felhívják a figyelmet az adók és a közkiadások szerepére a hatalom és az erőforrások nők irányában történő átcsoportosítása, a nők és férfiak egyenlőségének tényleges megvalósulása érdekében. E küzdelemhez új, erős és ígéretes szövetségesekre leltek az intézmények és a civil társadalom körében.

Vízióink a feminista közgazdaságtanról:

- Olyan makrogazdasági keretrendszeren alapul, amely teljes mértékben és minden szintén figyelembe veszi a nők gazdasághoz való hozzájárulását, továbbá a nők és a férfiak jólétét. Olyan, a GDP-n túlmutató gazdasági értékelőrendszert és monitoring mechanizmusokat vezet be, amelyek lehetővé teszik a gazdasághoz való tényleges hozzájáruláson alapuló méréseket, beleértve a fizetetlen munka, illetve az elszámoltathatóság és az átláthatóság szempontjait;
- Meghatározza a gazdaság szerkezetátalakításának konkrét módszereit, olyan politikákat és intézkedéseket vezet be, amelyek a feminizmus alapértékein – az igazságosságon, a szolidaritáson, az egyenlőségen és esélyegyenlőségen, a diszkrimináció-mentességen, valamint a sokszínűség és a természeti környezet tiszteltetésén – alapulnak;

- Új megközelítést alkalmaz a munkaerő-piaci politikákban és szabályozásokban, valamint támogatja a különféle intézményi struktúrákat abban, hogy azok teljes mértékben figyelembe vehessék az emberek életét és életútját, nem pedig fordítva (ahogy a patriarchális rendszerekben történik).

Ezek az alappillérei az EWL bíbor gazdaságról⁶, a gondoskodáson és jogokon alapuló gazdaság létrejöttét segítő, befogadó társadalomról alkotott víziójának.

Gondolkodásunkban és a politikai döntéshozatalban egyaránt radikális, rendszerszintű elmozdulásra lesz szükség, ha meg akarjuk állítani a bolygó pusztulását, és biztosítani a fenntarthatóságot és az emberi biztonságot a jelen és a jövő nemzedékei számára. A feminista bíbor gazdaság a jelenlegi politikák nagyszerű alternatívája, mely valódi kihívást jelent a patriarchális rendszer számára.

A bíbor gazdaságra való áttérésben **Európának meghatározó szerepe lesz**, ahhoz ugyanis erős demokráciákra, jó kormányzásra és átlátható politikai struktúrákra van szükség. Európa alapelvei, a béke, az igazságosság, a befogadás, az egyenlőség és a jólét előmozdítása már most összhangban vannak a feminista társadalom jövőképeinek emberközpontú megközelítésével. Eljött a cselekvés ideje.

A GONDOSKODÓ
TÁRSADALOM MEGTEREMTÉSE

V
A BEFOGADÓ
TÁRSADALOM LÉTREHOZÁSA

V
A FEMINISTA
JÖVŐ ÉPÍTÉSE

A BÍBORPAKTUM MEGVALÓSULÁSÁNAK FŐ SZAKPOLITIKAI ÁLLOMÁSAI

- > Minden intézkedésnek egyben a nők többszörös és interszekcionális diszkriminációja ellen is fel kell lépnie.
- > Az érintettek számára a dokumentum végén külön ajánlásokat fogalmazunk meg.

Az Európai Gondoskodási Megállapodás elfogadása / A makrogazdasági politikák nemi szempontú hatásvizsgálata / A nemek közötti egyenlőség megvalósítására kifejezetten törekvő, az „Európa 2020” stratégiát is magában foglaló EU-makrogazdasági keret biztosítása / A nemek közötti bér-, szegénységi és nyugdíszakadék megszüntetése az alapvető okok felszámolására összpontosítva / A nemi szempontú költségvetés-tervezés bevezetése / Befektetés a gondoskodó gazdaságba, a katonai kiadások lefaragása / A nők elleni erőszak minden formájának felszámolása / A nők gazdasági függetlenségének garantálása / Tisztességes és minőségi munkahelyekbe történő befektetés, amelyek garantálják a méltányos fizetést, az egészséges munkakörülményeket, valamint a jogegyenlőséget / Az igazságszolgáltatás teljeskörű működésének biztosítása a kizsákmányolás minden formájának megszüntetése, ugyanakkor az áldozatok átfogó jogainak garantálása érdekében / Minőségi, hozzáférhető és megfizethető gondozási szolgáltatások élethosszig való elérhetővé tétele.

1. FEJEZET

ÚTON A BÍBOR GAZDASÁG FELÉ: A BEFOGADÓ TÁRSADALOM MEGTEREMTÉSE EURÓPÁBAN

“A feminista perspektíva figyelmen kívül hagyása téves, hiányos közgazdaságtant eredményez. A tudományág a szűkös erőforrások elosztásának indoklása során kudarcra van ítélve, ha figyelmen kívül hagyja a férfiak és a nők között fennálló mély egyenlőtlenségek elosztásra gyakorolt hatását. Amíg ez az egyenlőtlenség létezik, van tere a feminista közgazdaságtannak.” The Economist, 2016. március 12.

1.1 A makrogazdaságtan feminista megközelítése

A jelenlegi makrogazdaság-politikákat – ideértve a monetáris, a költségvetési és az adópolitikát – semlegesnek tekintik, bár valójában nagyon is eltérően hatnak a nőkre és a férfiakra. E politikák igen fontosak a nemek közötti egyenlőség megvalósítása szempontjából, hiszen a fizetett munkavégzési lehetőségeket meghatározó általános gazdasági környezet hat a nők jogainak érvényesülésére. Emellett a gazdaságpolitika biztosítja az egyenlőtlenségek csökkentésére irányuló költségvetési forrásokat, és befolyásolja a nők fizetetlen munkája iránti keresletet. A jelenlegi makrogazdasági politikák általában figyelmen kívül hagyják ezeket a kérdéseket, ahogy a gazdasági és szociális jogokat, a jövedelemelosztást, a nők és férfiak, illetve a nők különböző csoportjai közötti egyenlőséget, valamint a bolygóra és a természetre gyakorolt környezeti hatásokat is.

A számos feminista tudós⁷ munkájára építő feminista közgazdaságtan a jólétet, és nem a profitot célozza meg; égetően fontos, és egyben életképes alternatívát kínál a hagyományos közgazdaságtan számára. Alapértékei magukban foglalják az emberi jogokat, az egyenlőséget és az interszekcionalitást.

“Az éghajlatváltozás tovább növeli az egyenlőtlenségeket, mivel annak hatásai a legsérülékenyebb – a válság kialakulásáért legkevésbé felelős – lakosságot érintik a legsúlyosabban. Az éghajlati hatásoknak világszerte elsősorban a vidéki és az őslakos nők vannak kitéve, az ő testük, életük, megélhetésük forog kockán.” Maria Alejandra Rodriguez Acha perui aktivista

A feminista makrogazdasági elemzés rávilágít arra, hogy a jelenlegi növekedési modell állandósítja a fennálló nemi és környezeti igazságtalanságokat, és a „nemnövekedési munkamegosztási stratégia” segítségével vizsgálja azok mérsékelhetőségét. Szemlélteti, hogy a növekedéshez igazított, pénzben kifejezett gazdaság miként értékeli le szisztematikusan az ökológiai folyamatokat és a gondozási tevékenységeket.⁸ A környezeti igazságtalanságok továbbra is fennállnak, a „zöld növekedés” sem foglalkozik a probléma kiváltó okával, ti. a környezet növekedés céljából történő kiaknázásával.

A **Bíborpaktum** bírálja a jelenlegi növekedési modellt, és támogatja a növekedés visszaszorításának stratégiáját, amely nemcsak a környezeti igazságosságot mozdítja elő, hanem a gondoskodásra összpontosító társadalom képét is előrevetíti. A nemnövekedés nemi szempontból érzékeny módon tervezhető, a munkamegosztást és a gondoskodást az értékrend szélesebb értelemben vett változásába ágyazza, így kezelhetővé téve mind a nemi, mind a környezeti igazságtalanságokat.

AZ „EURÓPA 2020” UTÁNI IDŐSZAKRA IS KITERJEDŐ EURÓPAI MAKROGAZDASÁGI KERETNEK KIFEJEZETTEN TÖREKEDNIE KELL A NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG MEGVALÓSÍTÁSÁRA, ÉS MEG KELL VÉDENIE A TERMÉSZETI KÖRNYEZETET.

1.2 Interszekcionalitás - a feminista gazdaság befogadó megközelítése

“Nem létezik egyetlen ügyért való küzdelem, mert nem egyetlen ügyért élünk.” Audre Lorde, feminista polgárjogi aktivista

Az interszekcionális megközelítés alkalmazása azt jelenti, hogy felismerjük a megkülönböztetés különféle formáit, és a nem, a faj, a fogyatékos, az osztály, a szexualitás, az életkor, az etnikai hovatartozás, a vallás és a lakóhely egymásra hatásának módzatait. Egy nő helyzetét nem lehet etnikai származásától, korától, osztályhoz tartozásától, migrációs státuszától, fogyatékosától / képességeitől stb. eltekintve elemezni. E különféle identitások sajátos együttállása befolyásolja azt, ahogy az egyes nők az elnyomottságot megtapasztalják. Ezek az identitások egymással kölcsönhatásban hozzák létre a társadalmi egyenlőtlenségeket és diszkriminációt, és határozzák meg az erőforrásokhoz való hozzáférést.

A Bíborpaktum középpontjában álló keresztmetszeti (interszekcionális) megközelítés fontos része a mindenki jóléte és egyenlősége alapján meghatározott befogadó gazdaságnak.

A feminista mozgalom továbbra is e vízió köré épül, miközben kritikus szemmel vizsgálja az elnyomás különféle rendszereit. Ez a megközelítés előkészíti az utat minden ember tényleges egyenlőségéhez, és lehetővé teszi konkrét politikai intézkedések meghatározását a cél eléréséhez.

 AZ INTERSEKCIONÁLIS MEGKÖZELÍTÉS MINDEN SZAKPOLITIKÁBAN ÉS SZABÁLYOZÁSBAN ALKALMAZNI KELL.

1.3 Költségvetési politikával a nők és az általános jóllét érdekében

"Az adópolitikának meg kell céloznia a nők és a férfiak közötti vagyoni különbségek újraelosztással történő kiegyenlítését. A költségvetési politikák alapvető szerepet játszanak a kormányzatok finansziális kapacitásai, azaz a nemek közötti egyenlőtlenségek csökkentésére fordítható források maximalizálás szempontjából." UN Women⁹

Az 1980-as évek közepe óta számos országban került sor ún. gender budgeting programok – a nemek szerinti költségvetési elemzés – megvalósítására, ami a makrogazdasági elméletek és politikák megkérdőjelezésének stratégiai eszköze. Ezek a programok a szegényeket támogató különféle költségvetési kezdeményezésekkel együtt számos országban a legfontosabb kihívást jelentik az uralkodó költségvetési politikával szemben.

A költségvetési politika két fő eleme az adózás/ bevételek és a kiadások, melyek mindegyikéhez tapadhatnak nyílt és rejtett nemi előítéletek. Egyes tagállamokban a nőkre és férfiakra irányuló adózási szabályokban kifejezetten eltérő szándék nyilvánul meg; ilyen pl. az eltartott házastárs után járó adócsökkentés, vagy az egykeresős családokra vonatkozó adójóváírás. Implicit módon is megnyilvánulhatnak ezek az előítéletek, amikor az adórendelkezések nemi szempontból semlegesnek tűnnek, de „a valóságban azonban megkülönböztetés van, mert a szakpolitika még mindig olyan viselkedési mintákkal/jövedelemszintekkel függ össze, amelyek különbözőképpen érintik a nemeket.”¹⁰

A legtöbb EU-tagállam megszüntette a nőket és férfiakat nyíltan megkülönböztető adózási szabályokat (néhány figyelemre méltó kivétellel, lásd pl. az úgynevezett „tamponadó” megszüntetése érdekében folytatott kampányokat). Ugyanakkor egyes „a bevételek termelését és újraelosztását célzó szakpolitikák aránytalan hatással lehetnek a nők jövedelmére és gazdasági biztonságára, és ezáltal ronthatják a minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférésüket, alásva gazdasági és szociális jogaik gyakorlásának képességét és a nemek közötti különbségek felszámolását.”¹¹

Az Európai Parlament „Jelentés az EU-ban a nemek egyenlőségéről és az adópolitikáról” című jelentésében megjegyzi, hogy „az uniós és a nemzeti adópolitikákban a nemi szempontok figyelembevételének hiánya felerősíti a nemek helyzete közötti különbségeket [a foglalkoztatás, a jövedelem, a fizetetlen munka, a nyugdíj, a szegénység és gazdagság tekintetében] és inkább eltántorítja a nőket a munkaerőpiacon való részvételtől, reprodukálva a hagyományos nemi szerepeket és sztereotípiákat”.¹²

Az adópolitikában jól kivehető a vállalati szféra egyre alacsonyabb szintű adóztatásának a tendenciája. Az 1980-as évek óta a társasági adók világszerte 49% -ról 24% -ra¹³ csökkentek, miközben a hozzáadottérték-adó (ÁFA) – a fogyasztás adóztatásának – mértéke folyamatosan emelkedett. Ez azt jelenti, hogy az alacsonyabb jövedelmű csoportok adóterhelése nőtt, ami aránytalanul sújtotta a nőket.

Az adómenekítés, az adóelkerülés és az adóparadicsomok mind csökkentik az államok képességét a vagyon újraelosztására. E jogellenes cselekményekkel szemben feltétlenül fel kell lépni a nők jogai és a társadalmi infrastruktúrába és a gondoskodás ágazataiba való állami beruházások biztosíthatósága érdekében.

Gazdasági kormányzás az Európai Unió szintjén

Az uniós szintű gazdaságirányítás szisztematikusan az állami kiadások csökkentésére törekedett (az államháztartási hiány csökkentésére vagy annak a GDP 3% -ánál alacsonyabb szinten való tartására), és nagyon keveset tett a jövedelemadók emelése terén. Mindez kihat az állami beruházásokra, pl. az egészségügyre és az oktatásra. Ezek helyett az ÁFA növelésére súlyozott, ami aránytalan terhet jelent a nők számára, hiszen a szegényebb háztartások többségét az egyedülálló nők vezette háztartások teszik ki. Az elmúlt évtized szándékolatlan megszorító gazdaságpolitikai aránytalanul sújtották a nőket, és jelentősen visszavetették a nők és férfiak közötti egyenlőség megvalósítását. Az ilyen politikák társadalmi következményeiket tekintve rövid- és különösen hosszú távon kontraproduktívak.

A közszolgáltatások visszaszorítása a nők fizetetlen munkájára épít

A csökkenő állami bevételek azt jelentik, hogy a kormányok a közszolgáltatások „visszaszorítása mellett” döntenek, melyeket aztán a nők fizetetlen munkaereje vált ki. Nem csupán rövidlátó szemléletről árulkodik, hogy a nők (és a férfiak) életét közvetlenül érintő területek közkiadásaira nem befektetésként tekintenek, de hosszú távon, összítársadalmi szinten többletköltségeket is okoz. Az adósságkezelés és az inflációellenes politikák korában a nők a nemek szerinti munkamegosztás következtében továbbra is biztosítják ugyan – fizetés nélkül – a szociális szolgáltatásokat, miközben riasztóan meg is nőtt az igény a fizetetlen női munkaerőre támaszkodó szolgáltatások iránt. Az ilyen adósságkezelési politikát folytató kormányok figyelmen kívül hagyják a nőkre gyakorolt hatásokat, pl. a gyermekek általuk biztosított otthoni fejlesztésének, tanításának, a beteg családtagok gondozásának, az óvodáskorú gyerekek otthoni nevelésének terheit stb.

Az ilyen intézkedések nem csupán a nők fenntartható, tisztességes foglalkoztatásának megteremtése ellen hatnak, de emellett valójában az állam adóbevételeinek növekedésére nézve is kedvezőtlen hatással bírnak.

Az adóbevételek európai, vagy akár globális (főként vállalati) szintű szabályozásának elmulasztása a globális egyenlőtlenségek, különösen a nők és a férfiak közötti egyenlőtlenségek rohamos elmélyülése irányában hatott.

A közkiadások növelése az állam részéről hosszú távú beruházás

A feminista közgazdasági elemzés rámutat, hogy az állami kiadások növelése hosszú távú kollektív befektetést jelent. Emiatt elutasítja azt a gyakran hangoztatott érvet, miszerint „az állami kiadások nem térülnek meg”. A hatékonyabb gazdaságirányítás, az adóparadicsomok felszámolása és a vállalatok költségvetéshez való hozzájárulásának megkövetelése elegendő jövedelmet biztosít a társadalmi beruházásokhoz. Más bevételi forrásokat is át lehetne csoportosítani a gondoskodásra fordított kiadásokra: ilyen például a pénzügyi tranzakciók megadóztatása, vagy akár a gondoskodó gazdaság által termelt haszon. A korrupció és az adóelkerülés felszámolása érdekében tett intézkedések az államkassza feltöltése szempontjából is hasznosak.

A nyugdíjak szintén fontos szerepet játszanak a kormányok költségvetési politikájában. Ma a nyugdíjrendszer a férfi-kenyérkereső modellt tükrözi, és súlyosan befolyásolja a nők gazdasági függetlenségét és időskori biztonságát. Az államháztartási hiány csökkentését célzó, az állami nyugdíjrendszereket sújtó megszorítások, a hozzáférési feltételek szigorítása negatívan hatnak a nőkre.

 VÉGET KELL VETNI A NEMEK EGYENLŐSÉGÉRE NÉZVE HOSSZÚTÁVÚ KÖVETKEZMÉNYEKEL JÁRÓ MEGSZORÍTÓ POLITIKÁKNAK. TEKINTSÉK BERUHÁZÁSNAK A KÖZKIADÁSOKAT. KEZELJÉK A NEMEK KÖZTI BÉR-, NYUGDÍJ-, VAGYONI ÉS SZEGÉNYSÉGI SZAKADÉK HÁTTÉRÉBEN MEGHÚZÓDÓ OKOKAT.

1.4 Gender budgeting – a nemek szerinti költségvetés-tervezés: az államháztartás és a gazdaságpolitika átalakítása a nők és a férfiak közötti egyenlőség érdekében

"Az EU-nak bizonyítania kell elszámoltathatóságát, és hatékonyan kell fellépnie annak érdekében, hogy a pénzügyek és a források kezelése a nők és a férfiak közötti egyenlőséget szolgálja.

Ez olyan költségvetési folyamatok kialakítását és végrehajtását jelenti, amelyek a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítését – az ún. gender mainstreaminget – a szakpolitikák valamennyi szintjén biztosítják." Joanna Maycock, az EWL főtitkára

1.4.1 Gender budgeting és gender mainstreaming

A politikai prioritások a költségvetésekben mutatkoznak meg. A költségvetés a gazdaságpolitika legfontosabb, a társadalomformálás legerősebb eszköze. A pénz elköltsének és a bevétel keletkeztetésének módja rávilágít a társadalmunk által támogatott értékekre.

Noha az ún. gender budgetingnek nincs egységes meghatározása, **alapelvei** a következők: **a költségvetések nemek szerinti értékelése**, a nemek közötti egyenlőség szempontjának beépítése a költségvetési folyamat minden szintjén, valamint a bevételek és kiadások **átcsoportosítása** a nemek közötti egyenlőség **elősegítése** érdekében.¹⁴ A nőket érő további strukturális egyenlőtlenségek kezelhetőségéhez további elemzéseket kell végezni, hogy fel lehessen ismerni a nemzedékek közötti vagyoni viszonyok, a faji és etnikai hovatartozás, a migráns státusz stb. gazdasági hatását a nemek közötti egyenlőségre. Vagyis tisztán kell látni a célkitűzések és az eredmények vonatkozásában is, mivel azt vizsgáljuk, hogy az állami költségvetések **hozzájárulnak-e, avagy sem** a nők és férfiak közötti egyenlőséghez, majd ennek megfelelően kell előremutató **változtatásokat bevezetni**.

A gender budgeting lehetővé teszi az állami költségvetés tervezésének, és az ezzel kapcsolatos döntéshozatali folyamatoknak az újraszervezését. A hatékonyság érdekében a költségvetési ciklus minden szakaszában és minden gazdasági szinten végre kell hajtani: a tervezés, a vita, a döntés és az értékelés során is. Módszertana magában foglalja a kiadások nemekre gyakorolt hatásának az értékelését, valamint a pénzügyek és a források (monetáris politikák, devizák, árképzés, adók, kereskedelmi beruházások és állami támogatások pénzügyi mozgásai, föld, fizetett és nem fizetett munka, idő) aktív irányítását a nemek közötti egyenlőség és (a nők) emberi jogainak valamennyi uniós pénzügyi politikában való érvényesítése céljából.

Dióhéjban: a nemek szerinti költségvetés elengedhetetlen ahhoz, hogy a közadózatásból származó bevételeket a nemek közötti egyenlőtlenségek és a fizetetlen női munka csökkentésére használják fel.

A nemek szerinti költségvetés-tervezés az átláthatóság mérhető eredményeken alapuló megteremtésének bevált eszköze, miközben részvételt enged az EU lakosainak. Az Európai Unió ugyanakkor egyelőre adós maradt a gender budgeting végrehajtásával az uniós költségvetésekben. Annak megvalósítása ugyancsak késlekedik az Európai Bizottság operatív programjaiban, továbbá az EU intézményeinek politikáiban is.¹⁵ E téren annak ellenére sem történt előrelépés, hogy 2001-ben az EU pénzügyminiszterei kötelezettségvállalásokat tettek a gender budgeting 2015-ig történő végrehajtására, valamint EU-szintű regionális és nemzetközi kötelező és nem kötelező erejű nemzetközi szabályozásban is megállapodtak.¹⁶ A nem szerinti költségvetés-tervezés emellett a UN Women tevékenységének egyik kiemelt területe.

A gender budgeting tehát az EWL Bőrpaktumának központi témája. Csak a nemekre tekintettel lévő költségvetések képesek eljuttatni a kívánt eredményhez, vagyis a nemek közötti egyenlőséghez, és támogatni a gondoskodó gazdasághoz vezető átmenetet.

KÖTELEZŐEN BIZTOSÍTANI KELL A NŐK BELESZÓLÁSÁT A KÖZPÉNZEK FELHASZNÁLÁSÁBA. AZ EU-NAK AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉSBEN ÉRVÉNYESÍTENIE ÉS ALKALMAZNI KELL A GENDER BUDGETING ELVEIT, S EZÁLTAL A NEMEK KÖZÖTTI SZAKADÉKOK GYORS MEGSZÜNTETÉSÉNEK MOTORJÁVÁ KELL VÁLNI.

1.4.2 A katonai kiadások azonnali figyelmet követelnek

Erős korreláció mutatkozik a családon belüli erőszak és az emberkereskedelem, a fegyverkereskedelem és a tényleges konfliktusok, valamint a jól dokumentált szexuális és nemi alapú erőszak és a konfliktusokat követő állapotok, a harcokból visszatérő katonák helyzete között. A fegyverek finanszírozása és kereskedelme, illetve a magas katonai kiadások hozzájárulnak a konfliktusok fokozódásához, ezáltal a nők (és mindenki más) szenvedéséhez, fizikai és társadalmi-gazdasági veszteségeihez. Ugyanakkor értékes forrásokat vannak el a társadalmi haladás és stabilitás megteremtéséért. Globális trend, hogy a katonai kötelezettségvállalások és kiadások messze meghaladják a rendelkezésre álló költségvetési kereteket, olykor a hadsereg kívánalmaihoz és szükségleteihez mérten is, ezáltal veszélyeztetve a jóval alapvetőbb szükségletek kielégíthetőségét.

Azok az országok, amelyek fegyverek értékesítésével, vagy a konfliktusvezetékbe történő eladásra szánt fegyverek gyártásával próbálják felfrisseníteni saját gazdaságukat, nagyban hozzájárulnak a konfliktusok fokozódásához és elhúzódásához. Ennek hatására nők, férfiak és gyermekek kényszerülhetnek arra, hogy életük veszélyeztetésével otthonaikból elmeneküljenek, valamint felszökik a konfliktusoktól mentes országokba irányuló migráció, jelentősen meghaladva a modern korra jellemző progresszív migrációs áramlások várható mértékét. Rendkívül fontos felismerni, hogy a nyugati államok külpolitikája milyen szerepet játszott, játszik az EU-ba irányuló migráció kiváltásában.

MINDEN EURÓPAI KORMÁNYNAK EL KELL FOGADNIA A HUMÁNBIZTONSÁG FOGALMÁRA ÉPÜLŐ MEGKÖZELÍTÉST, ÉS TÖREKEDNIE KELL A TELJES LESZERELÉSRE.

A KATONAI KIADÁSOK ÖSSZEEGYEZTETHETETLENEK A FEMINISTA GAZDASÁGGAL

Globális trend, hogy a katonai kötelezettségvállalások és kiadások messze meghaladják a rendelkezésre álló költségvetési kereteket, olykor a katonai igényekhez képest is, így azonnali, égető hazai szükségletek kielégítésétől vonva el forrásokat.

A Pekingi Cselekvési Platform fegyveres konfliktusoktól szenvedő nőkről szóló szakasza felszólít „a túlzott katonai kiadások megfelelő csökkentésére, beleértve a globális katonai kiadásokat, a fegyverkereskedelmet és a fegyvergyártási és -beszerzési beruházásokat” annak érdekében, hogy „lehetővé tegye a társadalmi és gazdasági fejlődést, különös tekintettel a nők fejlődésére”.¹⁷

1.5. Az emberi méltóság és a nők elleni erőszak költségei

A nők elleni erőszak gazdasági költségeit Európában évente 226 milliárd euróra becsülik.¹⁸ A nők elleni férfierőszak lényegét tekintve összefügg a nők alárendelt helyzetével, a nemek egyenlőtlenségével. A nők és a férfiak közötti egyenlőtlenségek újratemelik, megerősítik és legitimálják a nőkkel szembeni erőszakot. A nők gyakran igen korlátozott gazdasági erőforrásokkal rendelkeznek, különösképpen válságok idején, ami további kockázati tényezőt jelent, hiszen anyagi erőforrások nélkül nem tudják fizetni az alternatív lakhatást, illetve nem képesek önállóan eltartani magukat.¹⁹ A közszolgáltatások és a civil szervezetek finanszírozásának csökkentése tovább súlyosbítja helyzetüket; ilyen körülmények közt a nők és a lányok még kevesebb erőforrással rendelkeznek ahhoz, hogy megvédjék magukat és gyermekeiket a férfierőszaktól. Teherbíró és a kellő erőforrásokkal ellátott közszolgáltatások mellett sürgősen szükség van az általános szolgáltatások, az egészségügy, a foglalkoztatás, a lakhatás és az oktatás támogatására. A férfierőszak ugyanis közvetlen hatással van a nők egészségére és jólétére, kihat munkahelyi teljesítményükre, gyakran veszélyezteti foglalkoztatásukat (és önálló megélhetésüket). A nők elleni férfierőszak hozzájárul a szegénység elnöiesedéséhez, mivel a nők jövedelmei a válás után gyakran lecsökkennek. A családon belüli erőszak a nők jelentős hányada számára a hajléktalanság felé vezet. Az idősebb nők, valamint a fogyatékkal élő lányok és nők különösen gyakran szenvednek el – csendben – erőszakot a férfiak részéről.

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) által nemrégiben elfogadott, a munka világában elkövetett erőszak és zaklatás megszüntetéséről szóló egyezmény²⁰ elismeri, hogy a családon belüli erőszak befolyásolhatja a foglalkoztatást, a termelékenységet, az egészséget és a biztonságot, valamint hogy a kormányok, a munkaadók és a munkavállalók szervezetei, illetve a munkaerőpiaci intézmények egyéb intézkedések révén segíthetik a családon belüli erőszak hatásainak felismerését és kezelését.

A **Bőrpaktum** célul tűzi ki a nők elleni erőszak teljes felszámolását: fellép a nők jogainak ilyen jellegű durva megsértése, valamint a férfiak által a nők élete, teste és szexualitása fölött gyakorolt – bűjtött és/vagy torzított, nyílt vagy gazdasági kényszer útján megvalósuló – ellenőrzés ellen. Célja a nők elleni erőszak minden formájának megszüntetése, rámutatva annak összefüggéseire a nemek közti egyenlőséggel és a nők emberi jogaival.

1.5.1 A nők és a lányok teste nem lehet áru

A nők és a lányok teste nem eladó. A nők és lányok testével való kereskedelem – az emberkereskedelem, a prostitúció, a pornográfia, a béranyság, a „cukorbaba” jelenség, az „escort” – exponenciális mértékű bővülése hatalmas profitot termel, a nők és lányok kiszákmányolására épül, és jellegében az elmúlt évszázadok rabszolgaságát idézi.

A legfrissebb jelentések bizonyítják a **közvetlen összefüggést a fogyatékoság bizonyos formái és az emberkereskedelem különböző típusai között**, mint pl. a kikényszerített koldulás, a munkára kényszerítés²², illetve a szexuális kiszákmányolás. Az utóbbi esetben előfordulhat, hogy az áldozatok nem ismerik fel azonnal áldozat minőségüket, valamint, hogy nem hisznek nekik a visszaélés bejelentésekor.²³

A szexipar megmutatja a patriarchátus és a kapitalizmus igazi arcát: a rendszer alapjelleghöz tartozik a nők és lányok kiszákmányolása. A prostitúcióban részt vevők túlnyomó többsége a legkiszolgáltatottabb helyzetű nők és lányok közül kerül ki.

A **Bőrpaktum** a nők és lányok tárgyasításának és kereskedelmének felszámolására törekszik. A feminista közgazdasági elemzések, mint ahogy a paktumunk is, elsődlegesen a nők, a lányok és a legbizonytalanabb helyzetben lévők szükségleteivel foglalkoznak; a nőket és a lányokat a – férfi kliensek kielégítése érdekében – testük eladására szorító kényszer felszámolását célozzák. Ezért a **Bőrpaktum** szorgalmazza az erős jóléti rendszer kiépítését; az állam által finanszírozott oktatási programok; az igazságszolgáltatás, ideértve a magas színvonalú jogi képviselő hozzáférhetővé tételét; a méltányos és tisztességes foglalkoztatáshoz vezető út biztosítását; a lakhatás támogatását. Ezen kívül a törvény előtt is felelősségre kell vonni mindazokat, akik szexuálisan vagy anyagilag profitálni óhajtanak a nők kiszolgáltatottságából, és továbbra is tárgyasítani kívánják őket.

GONDOSKODNI KELL A NŐK ELLENI ERŐSZAK ÉS A CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK MEGELŐZÉSÉRŐL ÉS FELSZÁMOLÁSÁRÓL SZÓLÓ ISZTAMBULI EGYEZMÉNY RATIFIKÁLÁSÁRÓL ÉS TELJES VÉGREHAJTÁSÁRÓL, VALAMINT AZ ERRE ÉPÜLŐ UNIÓS SZABÁLYOZÁS ÉS SZAKPOLITIKAI KERETRENDSZER LÉTREJÖTTÉRŐL.

AZ EU-NAK ALAPVETŐ OKTATÁSI ÉS MÉDIASZABÁLYOZÁSI NORMÁKAT KELL MEGHATÁROZNI, AMELYEK KÉPESEK VISSZASZORÍTANI ÉS IRÁNYVÁLTÁSRA KÉSZTETNI A TOXIKUS MASZKULINITÁS STRUKTÚRÁIT, ÉS EGY ÚJ, TISZTELETRE ÉS MEGBECSÜLÉSRE ÉPÜLŐ NEMEK KÖZTI VISZONYRENDSZERT ALAPOZNI MEG, AMELY A NŐKET EGYENLŐKÉNT, NEM PEDIG PATRIARCHÁLIS HASZNÁLATI CIKKÉNT ÉRTELMEZI.

2. FEJEZET

GONDOSKODÓ GAZDSÁG MINDENKI JÓLLÉTÉÉRT: AZ EMBER ÉS A FÖLD JAVÁT SZOLGÁLÓ, GONDOSKODÓ TÁRSADALOM MEGTEREMTÉSE

“A nők megerősítése és a környezeti fenntarthatóság szempontjából alapvető fontosságú, hogy a piacokon kívül eső vagy nem profitszerzés érdekében létrehozott erőforrásokat is számba tudjuk venni, legyen szó akár a család és a barátok fizetetlen gondozásáról, vagy éppen a légkörről és az óceánokról; ezekre nem tekinthetünk úgy, mint az idők végeztéig rendelkezésre álló, korlátlanul kiaknázzható, kimeríthetetlen kutakra.” Diane Elson, az Egyesült Királyság női költségvetési csoportjának tagja

2.1 A gondoskodás - a feminista gazdasági modell gerince

Emberi létünk közös, meghatározó érzelmi tapasztalata, hogy életünk különböző szakaszaiban másokról gondoskodunk, vagy éppen mások gondoskodnak mirőlünk. A bíbor gazdaságban a gondoskodás a társadalom gerince, ami a társadalmat működteti.

A gondoskodás egyszerűen megfogalmazva: aktív törődés másokkal és önmagunkkal. Magában foglalja a gyermekekről, az idősekről, a betegekről és a fogyatékossgal élő személyekről való gondoskodást, ápolásukat, valamint a háztartási munkákkal, pl. a takarítással, étkeztetéssel és egyéb, a mások ellátásával, segítségével összefüggő feladatok elvégzését. A gondoskodás, mint munka központi szerepet játszik a társadalmi újratermelés folyamatában, lehetővé teszi az egyének, a családok és maga a társadalom létezését. A társadalmi újratermeléshez elengedhetetlen az érzelmi és materiális síkon végzett, gyakran fizetetlen munka. A gondoskodás a társadalmi rend folytatóságának, fenntartásának kulcsa. Gondoskodás nélkül nincs kultúra, gazdaság, sem politikai szerveződés.²³ A fogyatékossgal élő személyek, különösen a fogyatékossgal élő nők és lányok, valamint más kiszolgáltatott csoportok esetében a róluk való gondoskodást önálló, alanyi jogként kell értelmezni.

2.2 A gondoskodó gazdaság feminista értelmezése

A **Bíborpaktum** megerősíti, hogy a gondoskodás kollektív igény, amely kollektív felelősségvállalást igényel.

„Egyetlen olyan társadalom sem képes tartósan fennmaradni, amely szisztematikusan aláássa a társadalmi újratermelést. Napjaink kapitalista társadalmi jelenlegi formájában éppen ezt teszi. Az eredmény súlyos válság, nemcsak a gondoskodás válsága, hanem tágabb értelemben a társadalmi újratermelés krízise.” Nancy Fraser

2.2.1 A gondoskodás, mint befektetés

A gondoskodás éppoly elengedhetetlen gazdaságunk számára, mint a technológia. A gondoskodást értékelő gazdaság jólétet teremt, hisz a sokféleséget a társadalmat gazdagító tényezőként fogadja el, és etikai kritériumokat támasztva olyan világ teremtésére törekszik, amelyben senki sem maradhat leszakadva, kirekesztve, magára hagyatva. A gondoskodó gazdaságnak meg kell haladnia a kenyérkereséshez és a gondozáshoz kapcsolódó nemi alapú elkülönülést és elkülönítést. A feminista tudósok Nancy Fraserhez hasonlóan már jó ideje egy olyan, gondoskodásra épülő gazdasági modell bevezetését javasolják, amely egyaránt eltér az általánosan elfogadott, a nőket kizárólag feminizált szerepekbe szorító kenyérkereső modelltől, és a nemek közti különbségeket költségek meghatározása nélkül alkalmazó paritásos gondozási modelltől. A bíbor gazdaság olyan társadalmat irányoz elő, amelyben mindenki számára a nők jelenlegi életmódja jelenti a normát.²⁴

A feminista közgazdaságtan több állami beruházást szorgalmaz a minőségi, hozzáférhető és megfizethető gondoskodás biztosítása érdekében. Az államoknak ki kell építeniük, és fenn is kell tartaniuk a gondoskodáshoz kapcsolódó infrastruktúrát és szolgáltatásokat, amelyek mind az oktatásban és képzésben, mind a hivatásos gondozók számára élethosszig tartóan biztosított képesítések rendszerét tekintve megfelelnek a legmagasabb szintű normáknak. Az államok feladata az is, hogy beruházzanak az „informális” gondozást végzők számára létesítendő oktatási, rekreációs és támogató infrastruktúrába. Emellett azáltal is el kell ismerniük a civil társadalom önszerveződő gondozási struktúráinak értékességét és fontosságát, hogy befektetnek azokba. A kollektíven szervezett gondozási szolgáltatások munkahelyeket teremtenek, és egyben hatékonyabbak, mint az egyénre épülő otthoni gondozás. Ugyanakkor a szolgáltatásnyújtás során az egyéni igényekre is figyelmet kell fordítani. A szolgáltatásokat mindenki számára elérhető módon, az esélyegyenlőség elvének alkalmazásával, a szabad akaratra és a tájékoztatásra épülő beleegyezés elve és gyakorlata alapján kell hozzáférhetővé tenni, különösen a fogyatékossgal élők esetében szem előtt tartva a mindennapi életvezetés akadálytalanságát biztosító rugalmasságot.²⁵

A bíbor gazdaság elismeri a fizetetlen gondozási munka meghatározó szerepét a nemzetgazdaságban. Azt javasolja, hogy a gazdaságra négy szektor – az üzleti, az állami, a háztartások alkotta és a nonprofit szektor – együtteseként tekintsenek. A gazdaság magában foglalja e négy szektor kölcsönhatásait.²⁶

Miközben a gondoskodás és a gondoskodó gazdaság feminista perspektívája a holisztikus megközelítés alkalmazására tesz javaslatot, a hagyományos közgazdaságtan művelői – ha lassan is – kezdik elismerni, hogy a gondozásba – jellemzően a gyermekgondozásba – történő befektetések elősegítik a nők munkaerőpiaci részvételét. A legújabb tanulmányok²⁷ szerint ezek a beruházások növelik a (hagyományos) GDP-t.

A **Bíborpaktum** a gondoskodó gazdaságot jelölte meg a legracionálisabb és leghatékonyabb szakpolitikai megközelítésként. Rámutatott, hogy a gondoskodó gazdaság, mivel az egész életciklus alatt a gondoskodás iránti igények kielégítésére törekszik, könnyen válhat potenciális hiddá a makrogazdasági keretrendszer különböző szereplői között. Pozitív jelek utalnak arra, hogy nagy intézmények és elismert közgazdászok is kezdik felismerni a feminista megközelítés előnyeit.

Az Európai Beruházási Bank – óriási lehetőség a gondoskodó gazdaság előmozdítására

2017-ben hatályba lépett az Európai Beruházási Bank (EIB) gender stratégiája²⁸, amelynek célja a nemek közötti egyenlőség beágyazása a bankcsoport tevékenységeibe. A stratégia az EBB Európai Unión belülre és azon kívülre irányuló hitelezési, vegyes finanszírozásokkal kapcsolatos és tanácsadási tevékenységeit is felöleli. A stratégia támogatja a nők és a lányok jogainak védelmét, lehetővé teszi, hogy az EBB fellépése révén növelje a nemek közötti egyenlőségre gyakorolt pozitív hatását, és segíti a nők munkaerő-piaci részvételét növelő projektek koncentrált támogatását. Az EBB célzott befektetési lehetőségeket fog biztosítani a nők gazdasági szerepvállalásának erősítése érdekében. A gondoskodó gazdaságot támogató beruházásoknak igen pozitív, jelentős átalakulást előidéző hatása lehet.

2.2.2 A gondozás, mint jog

Európa-szerte jellemző a gondozási szolgáltatások hiánya, magas költsége és elérhetetlensége. A költségek csökkentését célzó megszorító intézkedések a fogyatékkal élő, és általában a függő személyek gondozásának újbóli intézményesítését ösztönözték. A népesség elöregedésének fényében a gondozási igények az elkövetkező évtizedekben folyamatosan növekedni fognak, ezért alapvető fontosságú, hogy a gondozási szolgáltatások megfeleljenek a demográfiai kihívásoknak.

Szükség van a gondozási ágazatokban dolgozó jelen és jövőbeni alkalmazottak magas szintű szakmai tudására. A tagállamoknak költségvetési forrásokat kell elkülöníteniük a személyzet fejlesztésére, kapacitásuk növelésére, képzési, készségfejlesztő és szemléletformáló programokra. Képzésre különösen szükség van a nők meghatározott csoportjaira, például az okmányok nélkül élő nők, a munka világához való hozzáférésben akadályoztatott vagy képzésük nemzetközi elismerésének hiánya miatt hátrányokat elszenvedő migráns nők, illetve a nyugdíjazott idősebb nők stb. esetében.

2.2.3 Gondozás és autonómia: az érem két oldala

A **Bíborpaktum** megerősíti, hogy a gondozás emberi jogi megközelítésben nem a függőségről, hanem az autonómiáról szól. A gondozásban részesüléshez és a mások gondozásához való jog minden ember esetében megköveteli az élet különböző szakaszaiban felmerülő szükségleteik kielégítését és jogaik érvényesülését.

A fogyatékoság szempontjából kulcsfontosságú a gondozási szolgáltatások és a szociális ellátások összehangolása a fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel (CRPD), különösen annak 19. cikkével, hogy az érintettek igénybe vehessék az önálló életvitelhez szükséges támogató szolgáltatásokat, és részt vehessenek a közösségi életben. Az egyezmény része az EU politikai keretrendszerének; megjegyzendő továbbá, hogy mind az EU, mind a tagállamok aláírták és ratifikálták is. A fogyatékosokkal élő nők és lányok számára a különböző támogatási szolgáltatásokba történő befektetés, az önálló élethez való joguk biztosítása, igényeik kielégítésének és felelősségvállalásra vonatkozó törekvéseiknek a támogatása a gondoskodó feminista gazdasági modell elidegeníthetetlen eleme.

A házi gondozás elterjedt tevékenység, a nők munkaerő-migrációjának egyik húzóágazata. A feminista gazdasági modell szembeáll a migráns háztartási alkalmazott nők társadalom peremére szorításával, láthatatlanságukkal, melynek hátterében társadalombiztosítási státusuk, sőt gyakran tartózkodási jogosultságuk és állampolgári jogaik rendezetlensége áll. Helyzetüket az emberi jogokon alapuló, gondoskodó gazdaság keretein belül kezelni kell.

A globális gondozási láncok kontextusában Európában növekvő tendencia a nemzetközi migráció elnöiesedése, mivel a hiányzó állami beruházások miatt a gondozás területén kialakult ellátási űrt a migráns nők munkája tölti ki.

Miközben reagálni kell a migrációt okozó tényezőkre – a származási országok gazdasági lehetőségeinek hiányára, a konfliktusokra, az üldöztetésre és emberjogi visszaélésekre –, a migráns nők jogait tisztetletben kell tartani és védeni kell, ahogy biztonságos, méltányos és tisztességes foglalkoztatásukat is garantálni kell.

A gondozás folytonossága a vidéki nők számára is fontos kérdés. Munkájuk – bár gyakran fizetetlen – ténylegesen nélkülözhetetlen a vidéki falusi gazdaságokban. Sokféle szerepet vállalnak, részt vesznek a mezőgazdasági termelésben és marketingben, az élelmiszer-feldolgozásban és elosztásban, ellátják a takarítási, mosási teendőket, ellátják a gyermeknevelést és az oktatást, az idősek és betegek gondozását, gyümölcsöt és zöldséget termesztnek, gondozzák a háziállatokat. Egy feminista gazdasági modellben, pl. a **Bíborpaktum** szerint a környezetvédelem élvonalában járó vidéki nőket megbecsülik, és támogatják őket a fenntartható fejlődéshez való felbecsülhetetlen hozzájárulásukért.

2.2.4 Európai Gondoskodási Megállapodás

A gondoskodásra vonatkozó politikák és a gondozási szolgáltatások nyújtása alapvetően összefüggenek a nők és férfiak közötti egyenlőség megvalósításával. A megfizethető, hozzáférhető és magas színvonalú gondozási szolgáltatások a legtöbb EU-országban hiányoznak, ráadásul a gondozási munka nem egyenlően oszlik meg a nők és a férfiak között: mindez közvetlen, minden vonatkozásban negatív hatással van a nők társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai életben való részvételének lehetőségeire.

Sürgető szükség van egy **„gondoskodási megállapodásra”**. Egy ilyen megállapodás hathatósabb politikák kialakításához vezetne Európában, különös tekintettel az egész életciklus alatt fennálló gondozási szükségletek kielégítésére. A Gondoskodási Megállapodásba beletartoznak a gondozási szolgáltatásokba történő beruházások, a munka és a magánélet összeegyeztetését érintő szakpolitikák, az európai gondozási szektor megbecsülése, különös tekintettel annak munkakörülményeire és bérezésére, hiszen az európai gondozási szektor – úgy is, mint a nemi alapon szegregált munkaerőpiac egyik legnagyobb ágazata – elsősorban nőket foglalkoztat.

 AZ EURÓPAI GONDOSKODÁSI MEGÁLLAPODÁS ELFOGADÁSÁVAL A GONDOZÁS ÉRTÉKE VÁLIK A MAKROGAZDASÁGI KERET FŐ ELEMÉVÉ

3. FEJEZET

A FEMINISTA JÖVŐ ÉPÍTÉSE: NŐK, FOGLALKOZTATÁS ÉS A VÁLTOZÓ MUNKAERŐPIAC KIHÍVÁSAI

“Számos ország küzd a társadalmi újratermelés válságával – oktatási és foglalkoztatási válsággal a fiatalok, gondozási válsággal az idősök szempontjából. Egyik sem lesz megoldható a gondoskodás átszervezése nélkül.” Christa Wichterich professzor, tudományos főmunkatárs és független kutató

3.1 A bíbor gazdaság és a fizetett és fizetetlen munka változó jellege

A gondoskodó gazdaság mellett érvelő feminista közgazdászok abból indulnak ki, hogy a fizetett munka egyre inkább informális jellegűvé, bizonytalanabbá, és egyre kevésbé elérhetővé válik. Állításuk szerint társadalminkban újra kell értelmezni a munka fogalmát, és új modellt kell kialakítani az alapjövedelem biztosításához. Nézőpontjuk szerint minden a társadalom számára szükséges tevékenység elsődleges célja a gondoskodás és az egzisztenciális biztonság.

Ebben az összefüggésben a **Bíborpaktum** – a nemi sztereotípiák meghaladása érdekében – a munka fogalmának újraértelmezését javasolja, mégpedig a minimális és a maximális bérek, illetve a munkák újraelosztása révén. További célja elősegíteni a munkaidő általános csökkentését annak érdekében, hogy mind a nők, mind a férfiak életében javulhasson a gondozási és a munkahelyi kötelezettségek egyensúlya. Végül, de nem utolsósorban hangsúlyozza a kiterjedt állami infrastruktúra és a közszolgáltatások fontosságát az egészségügytől a tömegközlekedésig.

3.2 A nők helyzete a munkaerőpiacon ma és a jövő kihívásai

Több, mint tíz évvel a 2008-as, óriási elbocsátásokhoz vezető globális pénzügyi és gazdasági válság után elmondható, hogy sok fejlett gazdaság csak lassan tér magához. A világ továbbra is jelentős foglalkoztatási kihívásokkal néz szembe, különösen a nők és a lányok tekintetében. A legtöbb ország munkaerőpiaca nem állt teljesen helyre, sem a munkahelyek mennyiségét, sem a minőségét illetően. Ugyanakkor a jövedelmi egyenlőtlenség az egyes országok között és azokon belül is nőtt. Számos fejlett gazdaságban tartósan magas a munkanélküliségi ráta, miközben a munkakörülmények romlottak.²⁹

Az EU-tagállamok egy részében egyre jobban elterjedtek a „hagyományos munkaszerződéstől” – azaz a határozatlan időtartamra szóló teljes munkaidős, az egész életciklusban szociális jogokat, illetve nyugdíjat biztosító munkaszerződéstől – eltérő szerződéstípusok. Komoly aggodalmak fogalmazódnak meg a munkabiztonsággal, a munkahelyek minőségével és az atipikus jogviszonyok túlzó és/vagy nem megfelelő alkalmazásával kapcsolatban azok egyenlőségre, termelékenységre és növekedésre, a vállalatok közti tisztességes versenyre és a szociális védelmi rendszerek fenntarthatóságára gyakorolt lehetséges negatív hatásai miatt.³⁰

Nemzetközi megfigyelők megjegyezték, hogy az egyre szélesebb kört érintő atipikus munka-megállapodások következtében a munkahelyek bizonytalansága, elszigeteltsége, a munkahelyi erőszak és a munkavállalói képviselő hiánya különösen a nők foglalkoztatására és munkaerő-piaci helyzetére lesz hatással Európában. A már meglévő durva egyenlőtlenségek, pl. a nemek közötti bér-, nyugdíj-, ápolási, és az egész életen át tartó kereseti különbségek még tovább növekedhetnek a változó munkaerőpiacon.³¹

3.2.1 Az idősgondozás feladata

A fennálló patriarchális nemi hierarchiában „nőként” kódolt munka folytatódó alulértékelése alapvető kérdés a feministák szemében. Európa népessége egyre inkább elöregedik, ugyanakkor a hosszabb ideig élő, és a gondozási szolgáltatásoktól fokozottan függő idősebb generációkról való gondoskodás nem terhelhető automatikusan, minden megfontolástól mentesen a női családtagokra, szomszédokra vagy másokra. Feltétlenül intézkedni kell a hatalmas és egyre súlyosbodó fizetetlen gondozási terhek kezelése érdekében, amelyek korlátozzák a nők részvételi lehetőségeit a fizetett munkaerőpiacon. Kezelnünk kell a gondozási ágazatban dolgozó, alacsony fizetéssel rendelkező, kevésbé megbecsült munkavállalók helyzetét is. Az európai intézmények nem képesek megfelelni a gondoskodás problémaköre által támasztott kihívásoknak, igen messze vannak az emberjogi keretbe ágyazott, az önrendelkezést és a szabad választást magában foglaló, fenntartható gondozási modell kidolgozásától.

3.2.2 Az interszekcionalitás kihívásai az európai munkaerőpiacon

Rendkívül riasztó a nők egyes csoportjainak foglalkoztatási rátája. A fiatal, a fogyatékossgal élő és az etnikai kisebbségekhez tartozó nők külön nehézségekkel néznek szembe.

A migráns nők alapvető szerepet játszanak a munkaerőpiacon, és értékes hozzájárulást nyújtanak a gazdaságok és a társadalmak számára. Pozitív hozzájárulásuk ellenére jelentős akadályok állnak tényleges munkaerő-piaci integrációjuk előtt.

A magasan képzett, ám képesítést az EU-n kívül szerzett **migráns nőket** kétszer nagyobb valószínűséggel foglalkoztatják alacsony képzettséget igénylő munkakörökben, mint a velük azonos végzettségű, EU-n belüli képesítéssel rendelkező, belföldi születésű nőket.³² Jellemzően a hagyományos női szerepeknek megfelelő munkát találnak: gyakran dolgoznak háztartási alkalmazottként, beteg- vagy idősgondozóként, a szállodaiiparban, vendéglátásban, humánegészségügyben vagy szociális szolgáltatásokban, esetleg a gyártóiparban, adminisztratív munkakörökben vagy támogató szolgáltatásban. Sokszor hosszú órákat dolgoznak alacsony fizetés ellenében, és jelentős a súlyos kiszármányolásuk kockázata, különösen, ha magánszemélyeknél, privát háztartásokban vállalnak munkát.

A nők jelentős része migráns munkavállalók házastársaként érkezik az EU-tagországokba, ami hatással lehet jogi státuszukra, korlátozhatja személyes jogosultságait, és függővé teheti őket házastársuktól, különösen az első néhány évben, mielőtt állandó tartózkodási vagy munkavállalási engedélyt kapnának. Sok a munkavállalás céljából érkező női bevándorló is, bár többségük megérkezésekor még semmilyen munkával nem rendelkezik. Jelentős a menedékkérő és a menekült nők száma is, őket munkaerőpiaci helyzetük folytán – mivel jogi státuszuk a menedékkérő iránti kérelmek hosszas elbírálási folyamatától függ, és állandó tartózkodási engedély híján nehezen tudnak elhelyezkedni – a különösen kiszolgáltatottak kategóriájába sorolhatjuk.

A fogyatékossgal élő nők számos akadállyal szembesülnek a munka világában. A fiatal lányoknak speciális programokra lehet szükségük ahhoz, hogy elérhetővé váljon számukra az oktatás, később pedig a munka-, illetve karrierlehetőségek. A munkaképes korú nők is jelentős akadályokba ütköznek mind a munkaerőpiacra való belépésnél, mind a munka világában való benmaradásnál. A munkakörnyezet akadálymentesítésének hiánya, az alacsony bérek és általában a megfelelő munkahelyek hiánya miatt sok fogyatékossgal élő nő csak a szűkös állami juttatásokra támaszkodhat, így szegénységben él. Az EU-ban a fogyatékossgal élő nőket kisebb valószínűséggel foglalkoztatják, mint akár a fogyatékossgal élő férfiakat, akár az ép állapotú nőket. Kiseb arányban dolgoznak teljes munkaidőben, és keresetük is alacsonyabb, mint bármely más munkavállalói csoporthoz tartozó nőké vagy férfiaké.³³ A fogyatékossgal élő nőket munkahelyükön gyakran éri szexuális erőszak. A nem és a fogyatékossgal együttese mint interszekcionális hátrány következtében jellemzően az igazságszolgáltatásban is kisebb eséllyel jutnak jogorvoslatához.

A vidéken élő nők foglalkoztatási rátája szintén alacsonyabb, mint férfitársaiké. A vidéki nők csoportjai esetében a nemükhöz adódó további súlyosbító diszkriminációs tényezők okoznak interszekcionális hátrányt, amelyeket a foglalkoztatáspolitikának kezelnie kell.

AZ EU-NAK A NEMEK EGYENLŐSÉGÉNEK MEGTEREMTÉSE ÉRDEKÉBEN HOLISZTIKUS SZEMLELETEN

ALAPULÓ, MINDEN NŐ ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ STRATÉGIÁT KELL ELFOGADNIA, ÉS INTÉZKEDÉSEIVEL AZOKAT A SPECIÁLIS AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐKET IS KEZELNIE KELL, AMELYEKEL A DISZKRIMINÁCIÓ ÉS KIREKESZTETTSÉG EGYÉB FORMÁINAK KITETT NŐK SZEMBESÜLNEK.

CÉLOKAT KELL KITŰZNI A NŐK SZEGÉNYSÉGÉNEK CSÖKKENTÉSE ÉRDEKÉBEN. IDE TARTOZIK A GYERMEKSZEGÉNYSÉG ÉS A MEGSZORÍTÁSOKKAL LEGINKÁBB SÚJTOTT CSOPORTOK – AZ EGYEDÜLÁLLÓ ANYÁK, NYUGDÍJAS NŐK, ROMA, MIGRÁNS ÉS KISEBBSÉGEKHEZ TARTOZÓ, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ ÉS VIDÉKI NŐK – SZEGÉNYSÉGÉNEK CSÖKKENTÉSE.

3.2.3 A digitális gazdaság kihívásai – akár online, akár offline: a nők nehézségei változatlanok

“Az infokommunikációs technológia (IKT) gyorsan növekvő ágazatnak tekinthető – ígéretes terület a jövő foglalkoztatása szempontjából, az innovációhoz szorosan kapcsolódó ágazat. Ugyanakkor még mindig áthatja a nemek közötti dinamika és a szegregáció, mint a gazdasági ágazatok többségét.”
- Catherine André and Marzia Bona, újságírók

A digitális piac, s vele termékei és (pénzügyi) tevékenységei köre világszerte egyre bővül. A digitális piac magában foglalja az IKT-ágazat munkahelyeit, a digitális platformokat, a „mesterséges intelligenciának” nevezett gépi tanulást, a kiberbiztonság területét stb. is: csöndes forradalom zajlik. A digitalizációban rejülő lehetőség – a nők társadalmi-gazdasági függetlenségének növelése – akár átütő erejű átalakulást is hozhat, amennyiben a feminista gazdasági modell, és annak alapelvei mentén valósul meg. A digitális piacok jelenlegi pénzügyi prioritásai azonban sokkal inkább súlyosbítják a hagyományos gazdasági modellek működéséből fakadó problémákat, köztük a nők egyenlőtlen helyzetét, beleértve a nők egyre bizonytalanabbá váló foglalkoztatását.

A természettudományi, technológiai, mérnöki és matematikai (STEM) szakmákon belül csak 14% a nők aránya. Az EU 8 milliárd IKT-szakemberének csak 17%-a nő.³⁴ A digitális gazdaságra vonatkozó és az ezzel összefüggő társadalompolitikákat elsősorban többségben férfiak alakítják. Az EU digitális stratégiájának jelenlegi végrehajtása növelte a nemek közötti digitális szakadékot, és a patriarchális koncepciókba ágyazott gazdasági

növekedés előtérbe helyezésével szisztematikusan megfosztotta jogaitól a digitális terület női vállalkozóit és vezetőit. A nők részvételének növelése a digitális munkaerőpiacon további 16 milliárd eurót eredményezne évente, és hozzájárulna a nemek közötti szakadékot áthidaló digitális innovációkhoz. Ezek az innovációk képesek olyan digitális teret létrehozni, amely nem csupán biztonságos a nők számára, hanem ahol vezető szerephez juthatnak.

3.2.4 Méltányos és tisztességes munka az alkalmi munkák gazdaságában

Bár a gazdaság egyes szektorai mindig is (rövid távú vagy eseti) alkalmi munkára épülve működtek és maradtak működőképese, ez mégsem jelenti azt, hogy akár a magánszektor, akár a nemzeti kormányok kialakították volna a megfelelő szabályozási kereteket az alkalmi munkavállalók jogainak biztosítására. Az alkalmi munkákat végzők ritkán tömörülnek szakszervezetekbe, és nincs módjuk fizetési sztenderdekről, jogokról, szociális védelemről, vagy pl. szülői szabadsághoz, betegszabadsághoz kapcsolódó járandóságokról megállapodni. Egy olyan társadalomban, ahol a nők viselik a gyermekgondozás és más gondozási munka terheit, ezen keretek hiánya természetesen őket sújtja a leginkább.

Ezt fokozza az egyre inkább terjedő, applikációkra épülő „önfoglalkoztatás”, ahol a díjszabást egyoldalúan állapítja meg néhány rendkívül magas haszonkulccsal dolgozó vállalat, miközben a munkát ténylegesen elvégzők nem jutnak a megélhetésük fenntartásához elegendő keresethez.

Ezek a fejlemények fokozzák a nők helyzetének bizonytalanságát. A méltányos és tisztességes munkához való hozzájárulás – a nemek közötti egyenlőtlenségekkel terhelt munkaerőpiacon, a szakszervezetek csökkenő jelenléte és befolyása mellett, így kollektív tárgyalások híján, egyre több atipikus munkamegállapodással, alulszabályozottsággal – sokkal inkább kivételnek számít majd a nők számára, mint normának.

Ennél is rosszabb azoknak a nőknek a helyzete, akik egyebek mellett osztályuk, faji hovatartozásuk, szexuális irányultságuk, fogyatékossgal, életkoruk vagy migráns státuszuk miatt többszörös és interszekcionális diszkriminációnak vannak kitéve.

ELÉRHETŐVÉ KELL TENNI A NŐK SZÁMÁRA A MÉLTÁNYOS ÉS TISZTESSÉGES MUNKÁT, AMELY MAGÁBAN FOGLALJA A MÉLTÁNYOS ÉS TISZTESSÉGES JÖVEDELME, AZ EGYENLŐ BÉRT, A BIZTONSÁGOT, A SZEMÉLYES FEJLŐDÉS LEHETŐSÉGÉT ÉS A MEGFELELŐ SZOCIÁLIS VÉDELME. AJÁNLÁSUNK OLYAN SZOCIÁLIS VÉDELMEKRE ÉS BIZTONSÁGRA VONATKOZÓ EURÓPAI STRATÉGIÁT IRÁNYOZ ELŐ, AMELY AZ EU EGÉSZ TERÜLETÉN LEHETŐVÉ TESZI A NŐK SZÁMÁRA, HOGY A FÉRFIAKHOZ HASONLÓ ESÉLLEL TUDJANAK MEGFELELNI A VÁLTOZÓ MUNKAKÖRNYEZET KIHÍVÁSAINAK.

A KORMÁNYOKNAK MINDEN SZÉKTORBAN ELŐ KELL ÍRNI A MINIMÁLIS FOGLALKOZTATÁSI NORMÁKAT, ÉS SZOCIÁLIS TÁMOGATÁST KELL BIZTOSÍTANIA MINDEN, AKÁR BIZONYTALAN MUNKAKÖRNYEZETBEN MŰKÖDŐ „ÖNFOGLALKOZTATÓ” SZÁMÁRA. A VÁLLALATOKNAK BIZTOSÍTANIUK KELL A MÉLTÁNYOS FIZETÉST, A TISZTESSÉGES MUNKAFELTÉTEKET ÉS JOGOKAT, ÉS A NORMÁKTÓL VALÓ ELTÉRÉSÜK ESETÉN BIZTOSÍTANI KELL AZ ELSZÁMOLTATÁSUKAT.

4. FEJEZET

AJÁNLÁSOK AZ ÉRINTETTEK SZÁMÁRA: A BÍBORPAKTUM FELHÍVÁSA A CSELEKVÉSRE

A FEMINISTA GAZDASÁG MEGTEREMTÉSE – A BÍBORPAKTUM MEGVALÓSÍTÁSÁVAL

SZAKPOLITIKAI JAVASLATOK AZ ÉRDEKELT SZEREPLŐK SZÁMÁRA 2020 – 2030-IG

	Európai Unió	Európai Bizottság	Európai Parlament
MAKROGAZDASÁG-POLITIKA	<p>Biztosítania kell, hogy a makrogazdasági keretrendszer, ideértve az Európa 2020 utáni időszakot, tartalmazza a nemek közötti egyenlőség perspektíváját, és kifejezetten törekedjen a nemek közötti egyenlőség megvalósítására.</p> <p>Indítson kampányokat a feminista közgazdaságtan népszerűsítése érdekében.</p> <p>Tanulmányozza a nemnövekedési stratégiákat.</p> <p>Készítsen tanulmányokat a környezeti kizsákmányolás nőkre gyakorolt hatásának felmérésére.</p> <p>Vonják be a nőket – különösen a feminista közgazdászokat – az európai és a nemzeti szintű gazdaságpolitikai tervezésbe, és hozzanak kötelező erejű intézkedéseket, amelyek biztosítják a nők egyenlő képviselőt a gazdasági döntéshozatalban.</p>	<p>A nemekre gyakorolt hatások szempontjából készítsen leltárt az EU gazdasági keretrendszeréről, és a nemek közti egyenlőség érdemi előmozdítása érdekében integrálja e keretrendszerbe a feminista közgazdasági megközelítést.</p> <p>A Költségvetési Főigazgatóság kezdeményezze, hogy a közkiadások és támogatások elosztásával kapcsolatos folyamatokba vonják be az érdekelt feleket, különösen a feminista közgazdászokat.</p> <p>Gondoskodjon arról, hogy az Európa 2020 utáni stratégia alkalmazza a nemek közötti esélyegyenlőség általános érvényesítését, és tartalmazzon egy a nemek közötti egyenlőséget támogató pillért, amely konkrét intézkedéseket és forrásokat biztosít a nők és férfiak közötti szakadékok megszüntetésére.</p> <p>Használja következetesen az Európai Szemeszter országspecifikus ajánlásait annak érdekében, hogy az országokat rábírja a nők helyzetének javítására irányuló konkrét intézkedések végrehajtására, mutassa ki a javasolt szakpolitikai intézkedések nemekre gyakorolt hatását, valamint a nemzeti reformprogramokban – beleértve a makrogazdaság-politikákat is – ösztönözzön a nemek közötti esélyegyenlőség rendszerszerű érvényesítésére, mellette pedig egyedi intézkedések meghozatalára.</p> <p>A költségvetéseknél – így a 2021–2027-es pénzügyi keretknél és az éves költségvetéseknél – alkalmazza a nemekre érzékeny nézőpontot, azaz a gender budgeting módszertanát.</p> <p>Növelje a nőszervezetek támogatására fordított forrásokat, s ezzel 10 év megszorító politikája után enyhítse a nőkre gyakorolt nyomást, akikre az ellátási struktúrákban keletkezett hiányosságok pótlása hárul.</p>	<p>Kövesse nyomon az Európa Parlament állásfoglalását az EU-ban a nemek egyenlőségéről és az adópolitikáról³⁵, és kísérelje meg a költségvetési politikának a nőkre, a nemek közötti egyenlőségre és az EU Alapjogi Chartájában lefektetett elvek szerint meghatározott emberi jogokra gyakorolt hatását.</p> <p>Működjön együtt a civil szervezetekkel – különösen a nőszervezetekkel – az Európa2020 utáni stratégiában és az Európai Szemeszter további folyamatai során.</p> <p>Folytasson évente tematikus felülvizsgálatot és vizsgálja meg a nemek közötti egyenlőség szempontjainak érvényesülését a 2020 utáni / 2030 előtti stratégia végrehajtásában EU-s és nemzeti szinteken egyaránt, tárja fel a nemek közti egyenlőtlenségeket és tegyen ajánlásokat azok orvoslására. Fogalmazzon meg iránymutatásokat az egyensúlytalanságok megszüntetésére, és fogadja el azokat az állásfoglalás nyomon követése során.</p>

Eurostat	Tagállamok	Szociális Partnerek
<p>Dolgozzon ki további mutatókat a makrogazdasági teljesítmény mérésére, ide értve a fizetett és fizetetlen munkát, a gondoskodó gazdaságot, az időfelhasználás közötti különbségeket stb.</p>	<p>Biztosítsák az adópolitikák újraelosztó hatását a nők és a férfiak közötti vagyoni különbségek kiegyenlítéséhez, és növeljék a közszolgáltatásokba, azaz a gondoskodással összefüggő szolgáltatásokba irányuló befektetéseket.</p> <p>Tartózkodjanak a hozzáadottérték-adó (ÁFA) mint állami bevételi forrásként használt eszköz további növelésétől.</p> <p>A kormányoknak progresszív adózási rendszereket kell alkalmazniuk, és csökkenteniük kell az adójellegű ösztönzőket (vagyis az egyedi adókedvezményeket), hogy ezáltal is biztosítsák az állami költségvetésekhez való kollektív hozzájárulást.</p> <p>Biztosítsák a civil szervezetek, beleértve a nőszervezetek részvételét a nemzeti reformprogramok kidolgozásában, végrehajtásában és értékelésében a gazdaságirányítással, a partnerségi megállapodásokkal, az operatív programokkal stb. összefüggésben.</p>	<p>A kollektív tárgyalásokon helyezték fókuszba a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a munkakörülmények kérdését, illetve a tartósan fennálló bér-, jövedelmi és nyugdíjszakadékokat.</p>

	Európai Unió	Európai Bizottság	Európai Parlament
GENDER BUDGETING	<p>Az Európai Tanács döntson a nemek egyenlőségén alapuló költségvetés-tervezés (gender budgeting) elfogadásáról, amelyet valamennyi uniós költségvetésre és állami kiadásra nézve alkalmazni kell.</p>	<p>Hozzon létre uniós biztosi csoportot a nemek egyenlőségén alapuló költségvetés-tervezés témájában. Állítson fel munkacsoportot a gender budgeting irányítására; kezdeményezzen kísérleti projektet.</p> <p>Az egész EU-ra kiterjedően tűzzön ki célt a nemek közötti esélyegyenlőség költségvetési döntésekben való általános érvényesítésével kapcsolatban, és kísérje figyelemmel annak végrehajtását és eredményeit.</p>	<p>Hozzon létre albizottságot a Költségvetési Bizottságon belül a nemek egyenlőségén alapuló költségvetés-tervezés témájában. Gondoskodjon a gender budgeting tényleges alkalmazásáról az uniós költségvetésekben és programokban.</p> <p>A Költségvetési és a Költségvetési Ellenőrző Bizottságnak a nemek közötti egyenlőséget szem előtt tartó költségvetési módszereket és elemzéseket kell alkalmaznia.</p>
GONDOSKODÁSGAZDASÁG	<p>Ismerje el a gondozási munka emberjogi keretrendszerben betöltött központi szerepét.</p> <p>Folytasson az eddigieknél több kutatást a gondozási igényekről, a fizetett és fizetetlen gondozók helyzetéről, munkakörülményeiről és szükségleteiről, valamint a gondoskodó gazdaságról, illetve hozza nyilvánosságra és népszerűsítse azok eredményeit.</p> <p>Csatlakozzon a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet háztartási alkalmazottakról szóló 2011-es egyezményéhez.³⁶</p>	<p>Ismerje el a gondozási munka alapvető értékét, beleértve annak gazdasági értékét is.</p> <p>Folytasson az eddigieknél több kutatást a gondozási igényekről, a fizetett és fizetetlen gondozók helyzetéről, munkakörülményeiről és szükségleteiről, valamint a gondoskodó gazdaságról, illetve hozza nyilvánosságra és népszerűsítse azok eredményeit.</p> <p>Vezesse be az Európai Gondoskodási Megállapodást (hasonlóan az Ifjúsági Garancia Programhoz), vagyis megemelt finanszírozással biztosítsa minden gondozási igény jogosultságon alapuló elismerését, és azok központi elemként való kezelését a jövőbeli uniós közpolitikákban.</p> <p>A munkavállalók szabad mozgására vonatkozó EU-szabályozásoknak megfelelően terjesszen elő új, az európai nők szülési szabadságának feltételeit javító – a munkavállalók szabad mozgásával összhangban – jogszabályt, amely az EU egész területén minden nő számára egyenlő jogokat nyújt a szülési szabadságra vonatkozóan, és biztosítja a tagállamok jelenlegi jogszabályi feltételrendszereinek meghaladását.</p> <p>Vezessen be „Barcelonán túli” gondozási célokat (Barcelona +) az idősödő társadalom gondozási igényeinek figyelembevétele érdekében. Hosszú távon biztosítsa a közberuházásokat a minőségi és megfizethető társadalmi infrastruktúrába, illetve a gondozási képességek, azon belül a gondozási szolgáltatások fejlesztésébe.</p>	<p>A következő törvényhozási ciklusban helyezze előtérbe a gondoskodó gazdaság ügyét.</p> <p>Folytasson az eddigieknél több kutatást a gondozási igényekről és gondoskodó gazdaságról, illetve hozza nyilvánosságra és népszerűsítse azok eredményeit.</p> <p>Szólítsa fel az Európai Bizottságot, hogy készítsen elő és vezessen be Európai Gondoskodási Megállapodást.</p>

Eurostat	Tagállamok	Szociális Partnerek
<p>Dolgozzon ki mutatószámokat a gender budgeting nyomon követésére.</p>	<p>Alkalmazzák a gender budgeting módszerét a nemzeti költségvetésekben és azok auditálása során.</p>	<p>Támogassák a gender budgetinget a kollektív tárgyalások során.</p>
<p>Az Európai Nemek Közötti Egyenlőség Intézetével (EIGE) együttműködve pontosítsa a – fizetett és fizetetlen – gondozási munka értékét mérő mutatókat. Dolgozzon ki a munka és a magánélet egyensúlyára vonatkozó uniós rendelkezések – nők és férfiak körében való – hatékonyságát mérő mutatószámokat.</p>	<p>Hajtsák végre a munka és magánélet egyensúlyáról szóló irányelvet.³⁷</p> <p>Ismerjék el a gondozási munka központi szerepét, beleértve annak gazdasági értékét is.</p> <p>Biztosítsák a mindenre kiterjedő, minőségi és ingyenes hozzáférést a gondozáshoz és a gondozási szolgáltatásokhoz. Ezeket a szolgáltatásokat a jogosultság alapján kell kialakítani, biztosítva a gondozók és az ápoltak autonómiáját, összhangban a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményben (CRPD), valamint az EU Alapjogi Chartájában meghatározott jogokkal.</p> <p>Fordítsanak érdemi költségvetési forrásokat a gondozók képzésére és készségeinek fejlesztésére, illetve munkaerőpiaci megbecsültségük javítására.</p> <p>Növeljék a gondoskodó gazdaságba irányuló állami befektetéseket. Írják alá és ratifikálják az ILO háztartási alkalmazottakról szóló 2011-es egyezményét.</p>	<p>Emeljék a gondozók munkabérént olyan szintre, amely megfelel a gondozási munka társadalmi jelentőségének és valós gazdasági értékének.</p> <p>A munkaadói és szakszervezeteknek biztosítaniuk kell a munka és magánélet egyensúlyáról szóló irányelv végrehajtását, és törekedniük kell az irányelv által javasolt „rugalmas” szabadságra vonatkozó intézkedésekre.</p> <p>Támogassák a felhívást, amely az európai nők anyasági jogainak bővítését célzó szabályozási keret kialakítására irányul. Kísérjék figyelemmel a munka és magánélet egyensúlyáról szóló irányelv végrehajtását, és hívjanak fel új intézkedések meghozatalára, ha az eredmények – különösen az apasági jogokra és az apai/szülői szabadság férfiak általi igénybevitelével kapcsolatos eredmények – elmaradnának a várttól.</p>

	Európai Unió	Európai Bizottság	Európai Parlament
FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA	<p>Vizsgálja felül és korszerűsítse az Európai Foglalkoztatási Stratégiát (2012), és annak középpontjába állítsa a munka jövőjét és az ökológiai kihívásokat.</p> <p>Stabil támogatásokkal ösztönözze és segítse a társadalmi vállalkozások létrejöttét és sikeres működését.</p> <p>Teremtse meg a „férfi-kenyérkereső-modelltől” az „egyenlő kereső – egyenlő gondozó modell” felé történő elmozdulás feltételeit.</p> <p>Mozdítsa elő az Európai Unió Alapjogi Chartájában meghatározott szociális és gazdasági jogok érvényesülését az Unió gazdaságirányításának a keretrendszerében. Tegyen további lépéseket az EU Európai Szociális Chartához történő csatlakozásának elősegítése, s így módon a gazdasági és szociális jogok hatékony védelmének biztosítása érdekében.</p>	<p>Készítsen elő gondoskodás-központú foglalkoztatási stratégiát.</p> <p>Tegyen javaslatot egy a bérek átláthatóságáról szóló irányelvre, különös tekintettel a nemek közötti bérszakadéokra.</p> <p>Ösztönöz intézkedésekkel biztosítsa, hogy a nők egyenlő arányban jussanak munkahelyekhez a zöld szektorban.</p> <p>Törekedjen aktívan a nők munkavállalásának növelésére az IKT-szektorban, a nők bevonására a digitális készségek menetrendjébe, valamint az inkluzivitás éves indexének javítására, pl. az „Európai legjobb gyakorlat az IKT-ágazatban dolgozó nők támogatására” c. program támogatásával.</p> <p>Biztosítsa, hogy az EU jövőbeni Digitális Stratégiája – a digitális gazdaság megteremtését is ideértve – kiterjedjen a nemek közötti egyenlőség szempontjára is. Ehhez mind annak kidolgozása, mind pedig végrehajtása, ellenőrzése és értékelése során aktívan kérjék ki a nőszervezetek és a feminista közgazdászok véleményét, javaslatait.</p> <p>Gondolják végig, hogy a szociális biztonság és a foglalkoztatathóság növelésére irányuló programok miként biztosíthatják leginkább a nők gazdasági autonómiáját, tekintettel a jelenlegi munkaerőpiaci megpróbáltatásokra és a munka jövőjével (digitális gazdaság stb.) kapcsolatos kilátásokra.</p>	<p>A Foglalkoztatási és Szociális Bizottság mindig is kulcsszerepet játszott az EU foglalkoztatási politikáinak megvalósításában. Ezt a szerepet meg kell erősíteni a nemre érzékeny megközelítés átfogóbb beépítésével, tekintettel a munka világának átalakulására és a digitális gazdaság térnyerésére.</p> <p>Nyújtson be rendszeresen a Női jogi és Esélyegyenlőségi Bizottsággal közös kezdeményezéseket.</p>
HADÜGY/KATONAI POLITIKA	<p>Iránymutató elvként fogadja el a humánbiztonság koncepcióját.</p> <p>Írja alá az Egyesült Nemzetek Fegyverkereskedelmi Szerződését.³⁸</p> <p>Írja alá és ratifikálja a nukleáris fegyverek tilalmáról szóló szerződést.³⁹</p>		

Eurostat	Tagállamok	Szociális Partnerek
<p>Gyűjtsön nemek szerint bontott adatokat a környezet és az éghajlat megóvására, illetve a zöld szektor munkahelyeire irányuló politikák, programok és projektek tervezéséhez, megvalósításához és értékeléséhez. Az ilyen adatok és statisztikák hiánya megnehezíti a zöld gazdaságban fennálló egyenlőtlenségek orvoslását és a nemek közötti egyenlőség javítását célzó intézkedések végrehajtását. Biztosítson nemek szerint bontott adatokat a szociális védelmi rendszerek hatásának mérésére (hozzáférés, lefedettség szint, megfelelőség).</p>	<p>Uniós finanszírozással és célkitűzéssel erősítsék meg az állami gondozási szektort. Biztosítsák, hogy a színvonalas munkahelyek felismerjék a széleskörű gondozási szolgáltatások fontosságát, így a nők hozzájuthassanak ezekhez. E szolgáltatások nagy részét a közszférának kell biztosítania.</p> <p>Szüntessék meg a nemek közötti bérszakadékot a mögöttes okok felszámolásával.</p> <p>Vezessenek be a bérek, keresetek és jutalmak átláthatóságát előíró kötelező hatályú intézkedéseket a vállalatok számára.</p>	<p>A kollektív tárgyalások keretében:</p> <ul style="list-style-type: none"> Javasolják a munkaidő mindenre kiterjedő csökkentését. Dolgozzanak ki olyan intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik a nők számára, hogy mind betöltött szerepeik, mind javadalmazásuk, mind munkakörülményeik szempontjából méltó helyet tölthessenek be a digitális gazdaságban. Szüntessék meg a nemek közötti bér- és jövedelmi különbséget.
	<p>Fogalmazzák újra a költségvetési prioritásokat, és csoportosítsanak át forrásokat a katonai kiadásoktól a „fenntartható megélhetésre”, azaz az éghajlatváltozással kapcsolatos kutatásokra; a szegénység elleni küzdelemre és a masszív pazarlás kezelésére.</p> <p>Hajtsák végre az ENSZ Fegyverkereskedelmi Szerződését, az ENSZ kézfegyverekkel kapcsolatos cselekvési programját⁴⁰ és annak nemzetközi nyomkövetési eszközét, az ENSZ Biztonsági Tanácsának és az ENSZ Közgyűlésének határozatait, valamint a nők elleni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény (CEDAW)⁴¹ által előírt kötelezettségvállalásokat, s ezáltal biztosítsák a nők védelmét és bevonását a döntéshozatali folyamatokba, valamint vegyék figyelembe a nemi szempontokat a katonai kiadások tervezésekor és a fegyveres konfliktusok során.</p>	

	Európai Unió	Európai Bizottság	Európai Parlament
SZOCIÁLIS VÉDELEM	<p>Noha elismerjük, hogy a szociális védelem/társadalombiztosítás nemzeti hatáskörbe tartozik, rendkívül fontos az egyenlő feltételek megteremtése az EU-ban, mégpedig a Szociális Jogok Európai Pilléreinek való megfelelés révén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A korábbi Európai Foglalkoztatási Stratégiához hasonlóan hozzon létre a szociális védelemre / társadalombiztosításra vonatkozó európai stratégiát a szorosabb konvergenciák megvalósítására alkalmas területek feltárására, a társadalmi kohézió EU-ban történő biztosítására, illetve a szociális védelmi rendszerek azon csapdáinak elkerülésére, amelyek maguk is fenntartják, sőt előidéznek a nemek közötti egyenlőtlenségeket. • Dolgozzon ki irányelvet a megfelelő szociális védelem biztosítása érdekében. • Hozzon létre egy uniós szintű társadalombiztosítási/ szegénységkezelési/ nyugdíjkockázati alapot. 	<p>Javasoljon integrált, európai szintű szociális védelmi/társadalombiztosítási stratégiát, amely (hosszú távon) elvezethet egy az egész EU-ra kiterjedő társadalombiztosítási / szegénységkezelési / nyugdíjkockázati alap létrehozásához.</p> <p>Folytassa jogszabályalkotó tevékenységét a Szociális Jogok Európai Pilléreinek nemi szempontokat érvényesítő megvalósítása érdekében úgy, hogy annak összes (jelenlegi) alapelve nemre érzékeny jogokként kerüljön megfogalmazásra.</p> <p>Garantálja a tisztességes jövedelmet mindenki számára, törekedjen egy a minimáljövedelemről szóló EU-irányelv megalkotására, amely az 1992-es Ajánlásra⁴² és a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóügyi Tanács (EPSCO) által 2008 decemberében jóváhagyott „Aktív Befogadásról szóló ajánlásra”⁴³ épül.</p> <p>Dolgozzon ki emberjogi keretrendszert a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemhez, amely megerősíti minden nő, férfi, lány és fiú jogát arra, hogy szegénységtől és a társadalmi kirekesztettségtől mentes, méltó életet éljen az EU-ban.</p> <p>Dolgozzon ki európai lakhatási, valamint az európai hajléktalanság felszámolására irányuló stratégiát.</p>	<p>Szólaljon fel egy integrált európai szociális védelmi/ társadalombiztosítási stratégia létrehozása érdekében, támogassa és vegyen részt annak megvalósításában.</p> <p>Tartson nyilvános meghallgatásokat a megfizethető lakhatásról és a hajléktalanságról, törekedve európai stratégia kidolgozására a témában.</p>
NŐK ELLENI ERŐSZAK	<p>Ratifikálja és maradéktalanul hajtja végre az Európa Tanács egyezményét a nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról (Isztambuli Egyezmény).</p> <p>Az EU-nak biztosítania kell, hogy az emberkereskedelem elleni küzdelemmel – azon belül a nemi alapú erőszak és a női nemiszerv-csonkítás túlélőinek és az emberkereskedelem áldozatainak korai felismerésével, védelmével és megfelelő ellátó szervhez irányításával – foglalkozó valamennyi érintett szakma képviselői részesüljenek képzésben a nemek közötti egyenlőség témájában, illetve a nők és lányok, valamint a fogyatékossgal élő nők és lányok jogaival kapcsolatban.</p>	<p>Kísérje figyelemmel az Isztambuli Egyezmény végrehajtását. Tegyen javaslatot a nők elleni erőszakra szóló irányelv megalkotására.</p> <p>Végezzen egész Európára kiterjedő kutatást a prostitúcióról/ pornográfiáról, és annak a bűnözéssel és az emberi jogok megsértésével való összekapcsolódásáról.</p>	<p>Kísérje figyelemmel az Isztambuli Egyezmény végrehajtását EU-szinten, készítsen éves jelentéseket és ajánlásokat a további nyomon követés és az egyezményben foglalt megvalósítása érdekében.</p>

Eurostat	Tagállamok	Szociális Partnerek
<p>A szociális védelmi rendszerek hatását bemutató, nemek szerint bontott statisztikák kidolgozásával járuljon hozzá a nemek közötti nyugdíjszakadék megszüntetéséhez.</p> <p>A szegénység feltárása és felszámolása érdekében a háztartási egységek mérésére épülő statisztikák helyett készítsen nemek szerinti statisztikákat.</p>	<p>Garantálják az adózáshez és a szociális védelemhez kapcsolódó egyéni jogokat.</p> <p>Növeljék a közszolgáltatásokba történő beruházásokat.</p> <p>Gondoskodjanak mindenki számára megfizethető lakhatásról a szociális lakásokba történő befektetéssel és a hajléktalanság leküzdésével.</p>	<p>Biztosítsák, hogy a munkavállalók szabad mozgásának európai keretrendszerében az EU tagállamaiban egyformán garantálják a női és férfi munkavállalók jogainak érvényesülését.</p>
<p>Szolgáltasson adatokat az erőszak minden formája, különösen a pornográfia, a prostitúció és a szexuális kizsákmányolás céljából folytatott emberkereskedelem költségeiről.</p>	<p>Ratifikálják és maradéktalanul hajtják végre az Isztambuli Egyezményben foglalt intézkedéseket. Támogassák az emberkereskedelemről szóló nemzeti szabályozások jogharmonizációját, melynek során az emberkereskedelem fogalmának meghatározásában nevesítsék a nőket és a lányokat, továbbá konkrétan utaljanak a nagyobb kockázatnak kitett csoportokra, pl. a gyermekekre, a lányokra és a fogyatékossgal élő nőkre.</p>	<p>Határozzanak meg a munkahelyi erőszakra és zaklatásra szóló ILO egyezménynek megfelelő politikákat a munkahelyi szexuális erőszak kezelésére.</p>

	Európai Unió	Európai Bizottság	Európai Parlament
INTERSZEKCIONALITÁS	<p>Alkalmazzon interszekcionális megközelítést az összes szakpolitika és jogszabály vonatkozásában úgy, hogy mindegyik konkrétan, nevesítve tartalmazza a nőket nemük, bőrszínük, alacsonyabb társadalmi-gazdasági státuszuk, fogyatékoságuk, nemi identitásuk stb. következtében külön hátráltató akadályok elhárítását célzó intézkedéseket. A hatékony végrehajtás érdekében minden ilyen intézkedésnek ki kell terjednie a megfelelő gazdasági és pénzügyi erőforrások meghatározására is. Mivel a többszörös hátrányokkal küzdő nők a nemek közti egyenlőség elérése szempontjából összetett akadályokkal néznek szembe, biztosítani kell további, külön támogatásokhoz való hozzájutásukat.</p> <p>E politikák kidolgozásába – az intézkedések nyomon követése és végrehajtása érdekében – be kell vonni az interszekcionális diszkrimináció elszennedőjeként azonosított csoportok különböző képviselőit.</p>	<p>Interszekcionális megközelítést kell alkalmazni minden szakpolitika és jogszabály vonatkozásában.</p>	<p>Interszekcionális megközelítést kell alkalmazni minden szakpolitika és jogszabály vonatkozásában.</p>

Eurostat	Tagállamok	Szociális Partnerek
<p>Javasoljon megfelelő módszereket az interszekcionalitást megvilágító, összehasonlítható adatok gyűjtésére.</p>	<p>Interszekcionális megközelítést kell alkalmazni minden szakpolitika és jogszabály vonatkozásában.</p> <p>A nemzeti reformprogramokban határozzanak meg számszerűsíthető célokat általában a nők foglalkoztatására vonatkozóan, s emellett külön intézkedéseket a nagyon alacsony foglalkoztatottságú nők csoportjaira, pl. a fiatal és idősebb nőkre, a migráns nőkre, a fogyatékosággal élő nőkre, az egyedülálló anyákra és a roma nőkre irányulóan.</p>	<p>Alkalmazzanak interszekcionális megközelítést az összes kollektív tárgyalási folyamatban és minden munkaügyi kapcsolatban.</p>

LÁBJEGYZETEK

1 Az Európai Számlák Rendszere (ESA), az Európai Unió nemzeti és regionális számláinak európai rendszeréről szóló, 2013. május 21-i 549/2013 / EU európai parlamenti és tanácsi rendelethez csatolt EGT-vonatkozású szöveg (HL L 174., 2013.6.26., 1–727.

2 Perkins, P. E.: "Feminist ecological economics", („Feminista ökológiai gazdaságtan"). In: Gowdy, J.M. (szerk.), Economics Interactions with Other Disciplines, (A közgazdaságtudomány kölcsönhatása más tudományágakkal), II. kötet, EOLSS Publications, Oxford, 2009. 192–205. old. http://base.socioeco.org/docs/doc-88_en.pdf

3 A bíbor gazdaságról alkotott elképzelést, a nemek egyenlőségéről és a fenntarthatóságról alkotott vízióját elsőként Ipek Ilkharacan, az EWL törökországi képviselőjének munkatársa dolgozta ki. Az eredeti modell negyedik pillére – a jelen dokumentumban vázolt szociális gondoskodás, munkaerőpiaci szabályozás és bíbor makrogazdasági keret mellett – a vidéki gazdaság és agrárpolitika. A bíbor gazdasági modell korábbi leírásához ld. Ilkharacan (2013) (http://www.genanet.de/fileadmin/user_upload/dokumente/Care_Gender_Green_Economy/Int_WS_Sustainable_Economy_Green_Growth_who_cares_EN.pdf); or Ilkharacan (2016) (<https://www.taylorfrancis.com/books/e/9781317239017/chapters/10.4324%2F9781315627762-13>); illetve egy rövid bevezető: <https://www.iwraw-ap.org/ipek-ilkharacan-purple-economy/>

4 UN Women: *Why Macro-economic Policy Matters for Gender Equality (Miért számít a makro-gazdaságpolitika a nemek közti egyenlőség szempontjából)*, Policy Brief, No 4. (4. sz. Közpolitikai összefoglaló), 2015. Elérhető: www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2015/12/macro-economic-policy-matters-for-gender-equality

5 Európai Női Lobbi: Together for a Feminist Europe: Strategic Framework 2016-2020. (Együtt a feminista Európáért: Stratégiai keretrendszer 2016-2020), 2016. Elérhető: https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/european_women_s_lobby_strategic_framework_2016-2020.pdf

6 A bíbor gazdaság koncepcióját Ipek Ilkharacan, az EWL törökországi nemzeti képviselőjének munkatársa fogalmazta meg úgyis, mint a nemek egyenlőségét biztosító, fenntartható gazdaság vízióját, amely négy pilléren épül: a gondozás közszolgáltatásaira, a fizetett távolléthez kapcsolódó jogokra, a falusi közösségek számára biztosított speciális gondozási közszolgáltatásokra, illetve a gondozási ellátások makrogazdasági környezetére.

7 M. Ferber, M. A. és Nelson, J. A. (szerk.): *Beyond Economic Man: Feminist Theory and Economics. (A gazdasági emberen túl: Feminista elmélet és közgazdaságtan)*. Chicago/ London: University of Chicago Press, 1993; valamint Young, B., Bakker, I. és Elson, D. (szerk.): *Questioning Financial Governance from a Feminist Perspective (A gazdasági kormányzás megkérdőjelezése feminista szemszögből)*, London/New York: Routledge, 2011.

8 Dengler, C., Strunk, B.: "The Monetized Economy versus Care and the Environment: Degrowth Perspectives on Reconciling an Antagonism" („Pénzben kifejezett gazdaság vs gondoskodás és környezet antagonizmusának kibékítése a nemnövekedés perspektívájában"), *Feminist Economics*, 24. kötet, 3. sz., 2018.

9 Az ENSZ nemek közötti egyenlőségért és a nők szerepének erősítéséért felelős szervezete. <https://www.unwomen.org/en/about-us>

10 Az Európai Parlament 2019. januári 15-i jelentése és állásfoglalása „Jelentés az EU-ban a nemek egyenlőségéről és az adópolitikáról" címmel, (2018/2095(INI)). Elérhető: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0416_EN.html

11 Ugyanitt

12 Ugyanitt

13 Tørsløv, T. R., Wier, L. S., Zucman, G.: "The Missing Profits of Nations", Working Paper 24701, („A nemzetek hiányzó profitja", 24701. sz. munkafüzet), National Bureau of Economic Research, (Nemzeti Gazdaságkutató Hivatal, Amerikai Egyesült Államok), 2018. Elérhető: <https://www.nber.org/papers/w24701.pdf>

14 Ld. Európa Tanács: Gender budgeting, 2005. Elérhető: <https://rm.coe.int/1680596143>

15 A Nemek Egyenlősége Európai Intézete (European Institute for Gender Equality – EIGE): *Gender budgeting: Mainstreaming gender into the EU budget and macro-economic policy framework (Gender budgeting: a nemek egyenlőségének érvényesítése az EU költségvetéseiben és makrogazdasági keretrendszerében)*. Luxembourg, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2018. Elérhető: <https://eige.europa.eu/publications/gender-budgeting-mainstreaming-gender-eu-budget-and-macro-economic-policy-framework>

16 Magában foglalja a nők elleni diszkrimináció minden formájának megszüntetéséről szóló egyezményt (CEDAW), az Európai Bizottság közleményét a nők és férfiak esélyegyenlőségének valamennyi közösségi politikába és tevékenységbe történő beépítéséről (1996), az Amszterdami Szerződést (1997); a Pekinger Cselekvési Platformot (1995) és annak folytatólagos állásfoglalásait, az ENSZ Nőjogi Bizottságának (CSW) egyeztetett következtetéseit, a rasszizmus elleni világkonferencia (WCAR) megállapításait és a Fenntartható Fejlődési Célokat (SDGs).

17 Acheson, R.: *Women, weapons, and war: a gendered critique of multilateral instruments, Reaching Critical Will, a programme of the Women's International League for Peace and Freedom. (Nők, fegyverek és háború: a multilaterális eszközök nemi szempontú kritikája, a kritikus akarat elérése, a Női Nemzetközi Béke és Szabadság Liga programja)*, 2019. Elérhető: <http://www.reachingcriticalwill.org/resources/publications-and-research/publications/10441-women-weapons-and-war> a-

gendered-critique-of-multilateral-instruments

18 Walby, S. és Olive, P.: "Annex II. Economic aspects and legal perspectives for action at EU level" ("II. Melléklet – Gazdasági aspektusok és jogi perspektívák az EU-szintű fellépéshez", 2013. In: *European Added Value Assessment. Combating violence against women (A nőket sújtó erőszak elleni küzdelem)*, EAVA 3/ 2013, Európai Parlament, Európai Hozzáadott Érték Osztály. Elérhető: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/femm/dv/eav_violence-against-women-/eav_violence-against-women-en.pdf

19 Az Európai Női Lobbi állásfoglalása a nők elleni erőszokról: "Towards a Europe Free from All Forms of Male Violence against Women" („A nők elleni férfierőszak minden formájától mentes Európa felé"), 2010. Elérhető: <https://www.womenlobby.org/Towards-a-Europe-Free-from-All-Forms-of-Male-Violence-against-Women-December>

20 Nemzetközi Munkaügyi szervezet (ILO): *Violence and Harassment Convention (Az erőszokról és zaklatásról szóló egyezmény)*, C190, 2019. június 21. Elérhető: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C190

21 Az ENSZ Emberjogi Főbiztosának irodája: *Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability (Tematikus tanulmány a nők és a lányok elleni erőszak és a fogyatékoság kérdéséről)*, 2012. Elérhető: <https://www2.ohchr.org/english/issues/women/docs/A.HRC.20.5.pdf>

22 Reid, J. A.: "Sex trafficking of girls with intellectual disabilities: an exploratory mixed methods study" („Az értelmi fogyatékosággal élő lányok szexuális célú emberkereskedelme: vegyes módszertannal végzett feltáró kutatás"). Human Trafficking Pro Bono Legal Center and National Disability Rights Network (Emberkereskedelem Pro Bono Jogi Központja), 2017. Elérhető: <http://iofa.org/wp-content/uploads/2017/09/Trafficking-Disability-Fact-Sheet-Disability-Advocates-Investigators.pdf>

23 Nancy Fraser, N.: "Contradictions of Capital and Care" („A tőke és a gondoskodás ellentmondásai"), 2016. *New Left Review*, 2016. július/augusztus, 100. Elérhető: <https://newleftreview.org/issues/11100/articles/nancy-fraser-contradictions-of-capital-and-care>

24 Ugyanitt

25 Európai Fogyatékosügyi Fórum, Önálló életvitel és szociális szolgáltatások. Elérhető: <http://www.edf-feph.org/independent-living-social-services>

26 Elson, D.: „Un-paid care work in economic context" („Fizetetlen gondoskodás gazdasági kontextusban"). Az Európai Női Lobbi *European Women's Voice: Her Future – Intergenerational solidarity form a gender equality perspective (Európai nők hangja: A nők jövője – generációk közti szolidaritás a nemek szempontjából)* c. kiadványában, 2012. Elérhető itt: <https://www.womenlobby.org/European->

Women-s-Voice-Her-Future-Intergenerational-solidarity-from-a-gender?lang=en

27 EIGE: *The economic benefits of gender equality (A nemek egyenlőségének gazdasági előnyei)*, 2017. Elérhető: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs/economic-benefitsgender-equality>

28 Európai Beruházási Bank: "EIB takes Investment Plan for Europe well over half its target and approves first gender strategy" („Az EBB jóval meghaladja az európai beruházási tervben kitűzött cél felét, és jóváhagyja az első gender stratégiát"), 2016. Elérhető: <https://www.eib.org/en/press/all/2016-339-eib-takes-investment-plan-for-europe-well-over-half-its-target-and-approves-first-gender-strategy>

29 ILO: *Gender dimensions of employment trends and future of work: Where would women work next? (A foglalkoztatási trendek és a munka jövőjének gender dimenziója: Hol dolgoznak a nők ezután?)*, EMPLOYMENT Working Paper No. 222 (Foglalkoztatási Munkafüzet, 222. sz.), 2017. Elérhető: https://www.ilo.org/employment/Whatwedo/Publications/working-papers/WCMS_613273/lang-en/index.htm

30 EIGE: *The economic benefits of gender equality (A nemek egyenlőségének gazdasági előnyei)*, 2017. Elérhető: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs/economic-benefitsgender-equality>

31 ILO: *Gender dimensions of employment trends and future of work: Where would women work next? (A foglalkoztatási trendek és a munka jövőjének gender dimenziója: Hol dolgoznak a nők ezután?)*. EMPLOYMENT Working Paper No. 222 (Foglalkoztatási Munkafüzet, 222. sz.), 2017. Elérhető: https://www.ilo.org/employment/Whatwedo/Publications/working-papers/WCMS_613273/lang-en/index.htm

32 RAND Europe: *Migrant women in the EU labour force (Migráns nők az EU munkaerőpiacán)*, 2008. Készült az Európai Bizottság Foglalkoztatási, Szociális Ügyek és Esélyegyenlőségi Főigazgatósága számára. Elérhető: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=media.download&uuid=A77D3B8-90AC-3D46-7F52E41D1157FE6C>

33 Európai Parlament: *Discrimination and Access to Employment for Female Workers with Disabilities (Fogyatékosággal élő női munkavállalók munkához jutása és diszkriminációja)*. Tanulmány a Foglalkoztatási és Szociális Bizottság számára, Belső Szakpolitikai Főigazgatósága, Gazdasági és Tudományos Szakpolitikai Osztály, 2017. Elérhető: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/602067/IPOL_STU\(2017\)602067_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/602067/IPOL_STU(2017)602067_EN.pdf)

34 EIGE: *Digitalisation and gender equality in the European Union (Digitalizáció és a nemek közötti egyenlőség az Európai Unióban)*. Tájékoztató, 2018. Elérhető: <https://eige.europa.eu/>

publications/gender-equality-and-digitalisation-european-union

35 Az Európai Parlament 2019. január 15-i állásfoglalása (2018/2095(INI)),
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0014_HU.html

36 https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C189

37 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32019L1158>

38 <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1400005.tv>

39 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/O-8-2017-000097_HU.html

40 <https://www.un.org/disarmament/convarms/salw/programme-of-action/>

41 <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98200010.tv>

42 1992 Council Recommendation on "Common criteria concerning sufficient resources and social assistance in social protection systems", („A szociális biztonsági rendszerekben biztosítandó megfelelő forrásokra és szociális támogatásra vonatkozó közös szempontokról" szülő 1992. évi tanácsi ajánlás,) 92/441/EEC.

43 A Bizottság ajánlása a munkaerőpiacról kirekedt emberek aktív bevonására (Commission Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market), Brüsszel, [30.09.2008] C(2008).

